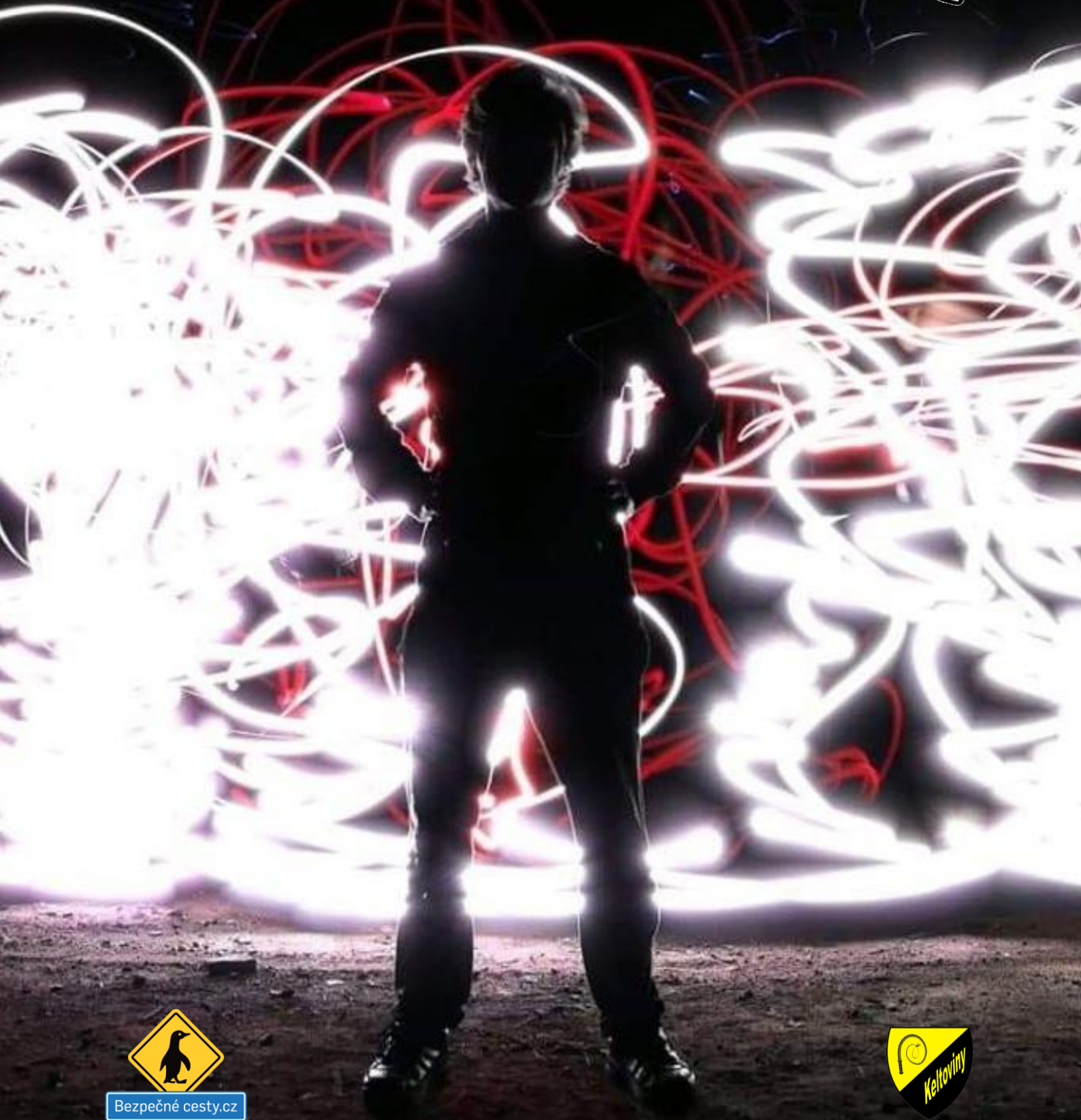

Keltoviny

časopis

41. číslo

27. února

Bezpečné cesty.cz

www.keltoviny.cz

www.facebook.com/keltoviny

Je jaro, nebo ještě zima? Nějak se to počasí samo nedokáže rozhodnout a člověk neví, jak se má obléknout. Ráno, aby si vzal zimní bundu, a odpoledne jde z práce, prakticky v letní mikině. Máte to také tak? Ona ta zima byla letos celkem nějaká taková divná.

Nechme už počasí, ať si dělá, co chce, a vraťme se k tomu, co Vás určitě zajímá a to je co Vás s námi čeká...

Co se týká časopisu, tak se můžete opět těšit na pět čísel. Nově nasazujeme další zajímavý příběh, také se dozvíte něco málo o bylinkách, nějaké starší příběhy budou postupně končit... Přibudou krátké rozhovory se zajímavými lidmi. Nakoukneme do tajů přírody a o další zajímavé články určitě nepřijdete.

Co se týká naší Miniškoličky praskání bičem, tak nás opět čeká nabitý rok. Opět nás budete moci potkat na Slavnostech pětilisté růže v Českém Krumlově, na Dětském dnu na Horním hradě, Hornických slavnostech v Rudolfově, Fajr festu v Bukovině u Popovic, či bitvě na Libušíně. Nově se potkáme na Zámecké zabijačce v Hořovicích, na bitvě v Kolíně, na Vrškamýčká Pivosláva v Kamíku n. Vltavou, na akci Na semenec za řemesly v Přírodovědném muzeu Semenec a dalších akcích.

Jo, abych nezapomněl. Určitě se zastavte na veletrhu cestovního ruchu Travel fest, kde jedním z hlavních cen bude v závěrečném losování i náš Zážitkový kurz praskání bičem. A dozvíte se tam spoustu zajímavých věcí nejen o Jižních čechách.

Šéfredaktor Martin Štulla

Obsah čísla 41. :

- 2 **OBSAH, slovo úvodem**
- 3 **ANTONIE**
Díl 1.
- 5 **ZE ŽIVOTA**
Já a Kája
- 6 **ROD NEPOKOJNÉ KRVE**
Šašci a klauni nejen ve středověku
- 7 **PROKLETÍ POCESTNÉHO**
8. část
- 9 **ROZHOVOR**
Tomáš Josef
- 10 **ČTENÍ PRO VŠECHNY**
Studánka Vítkova hrádku
- 11 **SVĚT PŘÍRODY**
Neobvyklé lovecké techniky
- 12 **LEGANORIE**
Velká hustiová loupež
- 14 **PŘÍBĚHY OSAMĚLÉ KOVBOJKY**
Fakt super den
- 16 **KRAJOVÁ JÍDLA**
Dnes z... Pardubický kraj
- 17 **BÁSNÍČKY PRO ...**
Šufánkovy pocity
Role
- 18 **BEZPEČNÉ CESTY**
Záchranářská ulička
Zipování
- 20 **VZPOMÍNÁME**
Tomáš Holý
- 22 **OD HRADU KE HRADU**
Vývoj hradů v Čechách 2
- 23 **BYLINKY, NEJEN PRO NAŠE BABIČKY**
Zdraví na každém kroku
- 25 **TOVÁRNÍKŮV BLOG**
Co tě překvapí při hraní na ulici
- 28 **OSMADVACÁTÝ KVĚTEN 1871**
Díl 4.
- 30 **CO, KDY, KDE, JAK...**
- 30 **UDÁLOSTI Z HISTORIE**
Čechy, Morava .... A Slezko.
- 32 **FOTOREPORT**
Tradiční masopust
- 33 **KOMIKS NEWTON**
Muž mnoha tváří
- 36 **TIRÁŽ**
aneb kdo nám píše...

**Děkujeme našim partnerům
a těšíme se na další spolupráci.**

Jižní Čechy
opravdová láska

CRM®
AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ

WANDER
W
BOOK

Hugo
www.klaunhugo.cz

ČESKÁ RADA
DĚTÍ A MLÁDEŽE
ČRDM

Bezpečné cesty.cz

Díl 1.

Příběh napsala Veronika Šmídová

Píše se rok 1919, uplynul rok od konce války, během které zemřeli miliony lidí, mezi nimi byl i František a jeho syn Josef. Bydleli na samotě v podhůří Orlických hor společně s Františkovou ženou a jejich sotva sedmnáctiletou dcerou Antonií. Po jejich smrti zůstaly na vše samy, ale odejít z jejich domu nepřipadalo v úvahu ani pro jednu z nich. Byla to sice chalupa téměř na spadnutí, ale byl to domov plný společných vzpomínek.

Veškeré práce okolo chalupy byly na Toničce. Byla to drobná dívka menšího vzrůstu s velkýma očima barvou připomínající dva uhlíky. Měla husté hnědé vlasy zapletené do copu, který sahal těsně nad zadek. Povahu měla mírnou, mohla by se zdát až plachou, ale za to srdečnou a obětavou.

Vstávala každý den brzy ráno, oblékla si prosté šaty tmavě zelené barvy, do pasu si uvázala červenou zástěru, boty nosila málokdy, měla pouze jedny a ty si šetřila na zimu, nebo do kostela. Nejdříve nakrmila slepice a kozu, a poté přichystala snídani pro sebe a maminku, ta těžce onemocněla poté, co přišla o svého manžela a syna, ani lékař nedokázal stanovit přesnou diagnózu, a přes veškeré úsilí všech, se její stav stále zhoršoval. Hlavně pro Toničku, jak ji rodiče říkali, to bylo náročné období, většinu času trávila péčí o maminku a zvířectvo, proto vždy ráda chodila do dolejší vesnice na trh, popovídala si s místními, a mohla pozorovat dění kolem sebe. Mezi obyvateli byla oblíbená a často ji darovali nějaké potraviny, všichni věděli v jaké je situaci, a tak ji chtěli přilepšit.

Jednoho letního rána za východu slunce si Tonička nachystala své dva proutěné košíky, rozloučila se s maminkou a vyšla směrem k lesu. Po cestě pozorovala probouzející se přírodu, louku porostlou lučním kvítím poseté rosou, šumění nedalekého potoka, zpěv ptáků a bzučení pilně pracujících včel.

Od kraje lesa je nádherný výhled do údolí. Tonička si lehla do trávy, sledovala plující mraky na obloze, a v duchu si říkala, co jí svým tvarem připomínají.

„Dobré ráno,“ ozve se mužský hlas.

Tonička sebou trhne, usnula při svém ranním rozjímání.

„Dobré,“ špitla a udiveně si prohlížela cizího muže stojícího přímo nad ní.

Vysoký, štíhlý muž okolo třiceti let s modrýma očima, plavými vlasy načesanými dozadu a ostrými rysy ve tváři, která byla hladce oholena. Podle oblečení bylo jasné, že o žádného chudáka nepůjde. Měl na sobě bílou košili, u krku byly dva knoflíky rozepnuté. Hnědé kalhoty nažehlené do puku, které držely černé kšandy. Boty byly černé a lakované.

„Mám namířeno do vesnice, ale vypadá to, že jsem se ztratil, asi chodím pořád dokola.“ Povzdechl a promnul si bradu.

„To je tímhle směrem, dojdete na konec lesa a odtamtud je výhled do údolí a vesnici, stačí už jen sejít dolů a jste tam,“ pousmála se Tonička.

Neznámý muž s širokým úsměvem poděkoval a vydal se na cestu.

Tonička ho sledovala, dokud nezašel za horizont, něčím jí totiž imponoval.

Pak se sebrala a šla konečně do lesa. Po celou dobu myslela na cizího muže a jeho krásný úsměv, kterým ji obdaroval. Neustále si tu scénu v hlavě přehrávala dokola, až z toho občas zapoměla na sběr borůvek a jiného lesního ovoce.

Když byly košíky konečně plné, mohla se pomalu vrátit domů. Spokojená a s úsměvem na rtech.

Košě odložila na lavici před domem a šla za maminkou. Ležela v posteli. Nehýbala se a tvář měla bledou, oči zavřené.

„Maminko?“ zavolala ode dveří.

Nic. Žádná odpověď.

Přistoupila k lůžku a pohladila maminku po tváři. Byla studená jako led. Nedýchala. Tonička se ji pokoušela probudit, ale marně, byla mrtvá.

Slzy se jí hrnuly do hlubokých hnědých očí jako záplava. Maminku hladila po bledé tváři a propukla v hrozný pláč, plný zoufalství.

„Co si tady bez tebe počnu?“ vzlykala.

Sama nevěděla, jak dlouho seděla na pelesti maminčiny postele, možná i pár hodin. Poté se vydala do vesnice pro faráře. Přišla na místní farnost, zaklepala a otevřela dveře. U stolu seděl místní kněz a pročítal si bibli. Byl to už starý muž s vrásčitou tváří a hustě šedivými vlasy oblečený v černé sutaně.

„Copak se stalo, Toničko?“ zeptal se zvědavě, když viděl její uplakanou tvář.

„Maminka.“ vzlykla a rozplakala se.

„Co?“ „Co maminka?“ vyzvídal farář s údivem.

„Zemřela.“ vykřikla a v tu chvíli omdlela.

Probudila se, už se stmívalo, ležela na posteli u místní hospodyně, co na farnosti pracovala. Celá omámená, v duchu si přála, aby to byl jenom zlý sen, ale nebyl. Vstala z postele, vyhledala velebného pána, aby se domluvili na posledním rozloučení s její milovanou maminkou.

Pohřeb se konal druhý den. Smuteční průvod vedl z domu na místní hřbitov. Zúčastnila se celá vesnice. Dlouho po tom ještě Tonička stála nad maminčiným hrobem a zoufale plakala. Zůstala úplně sama, bez milovaných rodičů i bratra.

Vrátila se domů, vše bylo najednou jiné, prázdné.

Uplynul nějaký čas od té tragické události. Tonička se uzavřela před okolním světem, přestala chodit na trhy, ale i do kostela, až z toho měli všichni divný pocit, hlavně pan

farář. Opakovaně za ní přicházeli, ale Tonička nikdy neotevřela.

Jednoho dne se ozvalo zaklepání na dveře.

„Antonie, jsi doma?“ ozvalo se.

Tonička chvíli váhala, jestli má vůbec otevřít, hlas ji povědomý nebyl, ale znal její jméno. Zvědavost zvítězila, Antonie ji zde nikdo neoslovuje.

Za dveřmi stála její teta, tatínkova sestra a jediná žijící příbuzná.

„Dobrý den, tetičko,“ řekla s neskrývaným údivem.

Pokynem ruky tetu Květu pozvala dál.

„Pan farář mi poslal telegram a všechno mi řekl, má o tebe strach.“ pokračovala, zatímco Tonička připravovala bylinkový čaj, který sama dělala.

„Proč jsi mě nedala vědět, hned bych za tebou přijela,“ v jejím hlase byla cítit lítost nad celou situací a snad i samotnou Toničkou.

„Já, já sama nevím, tetičko.“ povzdechla.

Neviděly se několik let, teta Květa bydlela v nedaleké vesnici zvané Veselice, kam se provdala za jednoho statkáře. Nenavštěvovali se, ale pravidelně si s bratrem Františkem dopisovala, dokud nebyl povolán do války. Po jeho smrti si napsala pár dopisů s jeho ženou, ale časem i to opadlo.

Povídaly si několik hodin a Tonička byla ráda, že po dlouhé době není tak sama.

„Tady v žádném případě nezůstaneš Antonie.“ řekla teta rozhodně.

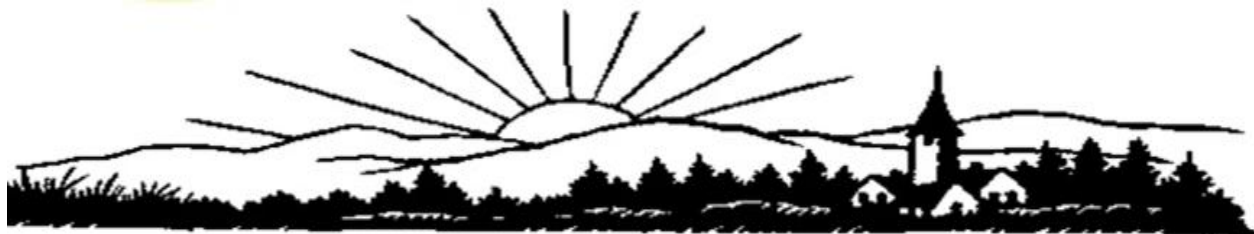
„Ale já nemám přece kam jít.“

„Půjdeš se mnou, na statku je místa dost. Ráno odjždíme.“ pronesla teta a Tonička jen mlčky přikývla.

Na druhý den si sbalila Tonička svých pár obnošený šatů do uzlíčku a společně s Květou šly do vesnice, kde na ně už čekal tetin manžel Jaroslav s bryčkou a dvěma grošáky.

Požádala místního statkáře Lojzika, zda by se jí dočasně nepostaral o slepice, kozu a obydlí. Souhlasil, tak Tonička mohla bezstarostně vyjít vstříc novým začátkům.

Pokračování příště...

Ze života ...

Já a Kája

Příběh napsala a připravila Gabriela Monte

Občas přijde chvíle, kdy máte pocit, že vám něco chybí. Když došla ke mně, věděla jsem úplně přesně co, nebo kdo to je. Horší bylo prorazit s tím doma. Strašně moc jsem chtěla pejska. Stačil by mi úplně nějaký mrňavej. Jenže Monte Alamo byl proti, pes už tu totiž byl a k němu ještě kocour. Jasně, jenže Sany je Monteho a Bobrášek holky. A co mám já? A tak přišla doba přemlouvání a slziček, až se dal můj drahý obměkčit. Pak přišla doba hledání. Našla jsem ho na internetu, na stránkách útulku ve Světci, hned jak jsem ho uviděla, tak jsem se zamilovala. Vypadal trochu jako štěně jezevčíka, jenom měl strašně velké a nahoru (nebo spíš do stran?) postavené uši a jmenoval se Kája. Prostě už na fotce byl pro mě to nejkrásnější štěňátko na světě a já si pro něj vyrazila první den prázdnin 2012.

Když jsme ho na ranči vypustili a manžel ho poprvé spatřil, neměl slov. Přesně jak jsem čekala, i jeho zaujaly ty nadměrné uši, které ho dělaly ještě roztomilejším. Nejvíc jsme se tenkrát nasmáli, když Kája poprvé viděl koně. Lekl se a utíkal honem pryč, otvorem pro kocoura vběhl do domu a až do večera nechtěl ven. Postupně nám vyrostl, ale ouška zůstávala stále stejná, takže jsou nyní souměrná k jeho tělu. Jako jezevčík vypadá stále, jen na delších nožkách a s vousatou bradou, a taky už se dávno koní nebojí. Dcera Jeanny Marková mě často škádlí a říká, že je to naše zrudička, ale to není pravda, Kája je ten nejkrásnější a nejchytřejší pejsek a moc dobře to ví. Stejně jako moc dobře ví, ke komu patří a dává to všem jasně najevo. Večer když přijedu z práce a usadím se v křesle, hupne mi Kája na klín a dělá důležitého: zadek má na mých nohou, přední tlapky na mých ramenou a čumák směřující někam ke stropu, v očích výraz koukejte se všichni na mě, kde to jsem. Potom dostanu několik pusinek a na můj dotaz, jestli

byli všichni hodní, začne žalovat na páníčka: přimáčkne se tělem ke mně, a s pohledem upřeným na mého muže začne napůl žalostně a napůl výhrůžně vrčet (jak dokáže tyto dva odlišné styly vrčení spojit do jednoho, je mi záhadou), vše je umocněno mým povzbuzováním: Požaluj mi to, páníček tě bacal? čím víc se ptám, tím víc žaluje.

Je to ochránce, kdykoli se ke mně Monte přiblíží, aby mi dal pusku, hned je tam Kája a cpe se mezi nás, případně se k puse připojí. Je cestovatel a milovník tepla. Pokud neleží za kamny pod rozžhaveným komínkem, chodí po pokoji sem a tam, někdy mě bolí nohy za něj. Kája je taky pomocník. Ráno vyžene koně na pastvinu a večer (někdy podle toho, jak se chce koním) přižene koně zpět. A taky se spolehněte, že vám pomůže zlikvidovat jídlo, co je na stole. Jeho smutnému pohledu neodolá hlavně páníček.

No a v neposlední řadě je velkým milovníkem vína. Pije pouze bílé víno Mikulenkovo, jiné nechce. Naštěstí je to pro něj daleko, tak se z něj alkoholik nestane. Navíc je skutečně velice inteligentní, a když k nám přišel, všechno oživil. Teď se začíná kamarádit s Justýnkou a velice rychle pochopil, že ona patří k nám dvěma. Běhají spolu, a když jsou v klidu, olizuje jí láskyplně čumáček. Prostě jak to tak vypadá, zvíře si vybrat umím, to říká i má ctěná polovička. A to už je teda velká poklona.

Rod nepokojné krve

ŠAŠCI A KLAUNI NEJEN VE STŘEDOVĚKU

ANEB BAVIČ, NEBO I MOUDRÝ RÁDCE?

Článek napsala a připravila Katka Gottwaldová

ŠAŠEK je označení pro komickou postavu.

Historie

Výskyt šašků lze prokázat již v řeckých a římských komediích. Tradice dvorních šašků má své kořeny již ve starém Egyptě. V palácích faraonů sloužili trpaslíci (mohli to být jak Egypťané trpasličího vzrůstu, tak i středoafričtí Pygmejové). Jejich úkolem bylo bavit faraona a jeho dvořany při hostinách směšnými pohyby, žonglováním, či žer-továním. Také ve starověké Persii, Indii nebo Číně se objevovali dvorní šašci, kteří byli často trpaslíci, hrbáči, eunuši, nebo jinak postižení lidé. Známí jsou i japonští šašci (taikomoči), kteří svým pánům, císařům a šógunům, sloužili jako tanečníci a vypravěči vtipných příběhů. Někdy se o nich hovoří jako o mužské obdobě gejš. V muslimském světě byli šašci obvyklou součástí panovnických dvorů již od 7. století.

Šašci ve středověku

V Evropě se rozšířili v období vrcholného středověku, patrně pod vlivem křížových výprav. Šašci se objevovali již ve středověkých fraškách. Šašek se uplatňoval i na panovnických dvorech. Šašci evropského středověku a raného novověku bývali obvykle oděni v pestrém oblečení, na hlavě mívali čapku, či kuklu s rolničkami, nebo s umělými oslíma ušima. Někteří šašci se uplatnili zároveň jako diplomaté, nebo i rádci panovníků.

Šašci nepochybně byli už u dvorů posledních Přemyslovců. Právě Francie je přitom první země středověké Evropy, kde se šašci prokazatelně objevili. Je tedy téměř jisté, že k nám v té době zábavné postavičky připutovaly spolu s minesengry, špičatými botami a dalšími rekvizitami. Po nedoložených (možná kočovných) šašcích přemyslovských máme první zprávičku o těchto mužích na dvoře Karla IV.. Otce vlasti prokazatelně obveseloval jakýsi Dolcibene (italsky "Sladkodobry"), zřejmě Vlach. O dobovém smyslu pro humor svědčí dochovaná císařskou kanceláří vydaná listina, jíž Karel IV. šaškovi uděluje titul "hrabě z Údolí bláznů" a daruje mu řadu fiktivních panství i hradů. Jména všech ale začínala buď na Narr- (jako Narrenberg - Hora bláznů), nebo na Affe- (Affenburg - Opičí hrad).

Několik rodů šašků máme i u nás: Z Mezihoří, Václav Šašek z Bířkova zase proslul jako autor známého cestopisu, jenž v Jiráskově úpravě nese název Z Čech až na konec světa). Velký rozvoj šašků nastal v období renesance a baroka, ale s nástupem osvícenství začali šašci z panovnických dvorů pozvolna mizet.

ŠAŠKEM BÝTI JEN JAKO MUŽ NEBO I ŽENA?

Šašky byli nejčastěji muži, jsou však doloženy i dvorní šaškyně, jako byla např. šaškyně Jana, sloužící anglické královně Marii Krvavé, nebo několik šaškyň ruské carevny Anny Ivanovny.

NEJZNÁMĚJŠÍ JMÉNA ŠAŠKŮ

- * **Jan Paleček**, šašek a dvořan krále Jiřího z Poděbrad
- * Pouze legendárním byl **kouzelník Žito**, čaroděj na dvoře krále Václava IV. (jemu se budeme věnovat příště)
- * Z českých dějin je známý např. **Mossén Borro** (vlastím jménem Antonio Talander), působící na dvoře císaře Zikmunda

Jan Paleček

Nejskvělejším z šašků českých vládařů byl Jan Paleček. Postava prozářená mnoha ctnostmi, nicméně proto neméně záhadná. Ke dvoru Jiřího z Poděbrad byl prý povolán pro svoji moudrost a duchaplnost až v poměrně zralém věku.

Pocházel z rodiny drobné šlechty (bývá označován jako rytíř) z vesnice Páleč, proto získal přízvisko Pálček a později Paleček. Dostalo se mu slušného vzdělání. Několik indicií naznačuje, že Paleček byl význačným členem Jednoty bratrské a jeho pravé jméno znělo Klenovský. O reálné existenci Jana Palečka svědčí informace, které podává Viktorin Kornel ze Všehrd. Ne náhodou vyšly Palečkovy příběhy později jako příloha jednoho spisu Komenského. U královského dvora měl bratr šašek podle této teorie působit jako "poradce na zapřenou". On totiž král Jiří papeži slíbil, že bude potlačovat sekty ve své zemi, a čeští bratři byli právě jednou z nich. Tudíž veřejně se král s bratry stýkat nemohl - v soukromí ale ano.

Podle historek, jež se o Palečkovi zachovaly, působil spíš jako svědomí královského dvora, než jako jeho bavič. Sedával prý na královské radě a zaznamenával, jak který její člen mluví - zda ve prospěch lidu, či proti němu, včetně samotného krále. Na závěr rady pak údajně šašek Jiřímu sděloval výsledek a radil mu, co má činit.

První vyprávění o Palečkovi se objevila už v 15. století, tiskem vyšly jeho příběhy poprvé v roce 1610. Čtou se tak trochu jako líčení životů světců. Bratr šašek učil bratra krále spravedlivě soudit, rozdával celé služné, jež od něj dostával, (patnáct bílých grošů týdně). Potřebným lidem dával své oblečení, které měl navíc a organizoval pro ně pomoc. Při svých toulkách po zemi šašek u chudých lidí pracoval a k bohatým chodil na stravu.

Jde o nejmilejšího z šašků českých panovníků. Jeho historiky se dodnes vyprávějí, byly přeloženy do řady jazyků a pro ruské čtenáře je ve své době upravil sám Lev Nikolajevič Tolstoj.

Prokletí pocestného

8. část

Příběh napsal a připravil Jiří Šulc

Obul jsem si boty tak rychle, jako ještě nikdy v životě. Z pokoje v patře jsem vyběhl na chodbu a za okamžik jsem stál venku před vchodem do hospody, ani jsem si nepamatoval, jak jsem se tam dostal. Mé nohy se prostě hýbaly bezmyšlenkovitě sami. Šok z vlastní rychlosti však trval jen pár okamžiků. Rozběhl jsem se směrem k dubu, aby mi fojt a bratři nezmizeli. Byl jsem tak vzrušený, že jsem si až pozdě uvědomil svůj omyl. Pod nohama mi čvachtalo bláto stejně, jako těm, které jsem sledoval.

„Počkejte. Stát!“, slyšel jsem, jak poručil fojt. Jeho hlas se ozýval zpoza Evosovi chalupy. „Co to bylo?“

Zůstal jsem stát jako socha. I mé srdce se málem zastavilo. Pak jsem znovu zaslechl čvachtání bláta. Tenokrát se však kroky přibližovaly. Fojt musel jednomu z bratrů posunkem naznačit, aby se šel podívat, kdo je to pronásleduje. Nohy mi zruhly strachem. Nemohl jsem přemýšlet, hlavou se mi honily pouze myšlenky na to, co se mnou asi udělají, když mě chytí. Obyčejné čvachtání se stalo strašně zlověstným zvukem, s každým krokem čím dál více. Co teď? Mám stát a na něco se vymluvit? Nebo utéct zpět do hospody? Ne, když tu zůstanu, jsem jim vydán na milost, a když budu utíkat, můžou mě chytit. Pak padl můj pohled přímo na starý dub. Na ten strom jsem lezl odmalička, i ve tmě. Nezbyvalo mi, než doufat, že v jeho větvích i nyní najdu úkryt před větším a silnějším hochem.

Kroky se stále přibližovaly. Ke kmeni stromu jsem spíše přiskákal, než přiběhl. Chytil jsem se nejnižší větve a vytáhl se na ní. Fojtův pohůnek už byl skoro u stromu, když jsem šplhal výše, abych se ukryl mezi více zarostlými větvemi. Snažil jsem se přitom co nejvíce netrást jimi, aby mě neprozradilo šustění listů. Čvachtání se ozývalo už přímo pod stromem a pak ustalo, když se pohůnek zastavil. Podíval jsem se zvědavě dolů. Byl to Lacej. V ruce držel obušek a rozhlížel se všude okolo. Kdyby nyní mezi dubem a hospodou někdo byl, jasně by ho viděl. Takhle jen trhavě hlavou sem a tam jako slepice. Uklidňoval jsem se tím, že v noci by mě v listy zarostlé koruně dubu neměl vidět. Nakonec se však nahoru ani nepodíval a po chvíli se vracel zpět, odkud přišel.

„Nikdo tu není, pane fojt.“ zavolal, ještě než došel zpět za chalupu.

„Tak co to bylo za hluk?“ ptal se Orssil dopáleně.

„Nevim. Asi pes.“ odpověděl Lacej a jeho bratr přitakal, „Jo, to je možný. Starej Dennas toho svýho vořecha nikdy nezavírá, to byl asi von.“

Pak všichni tři zmlkli. Přelezl jsem ve svém stromovém úkrytu na druhou stranu koruny a pak ještě trochu výš, v naději, že je zahlédnu. Ve svitu měsíce byly jejich siluety naštěstí stále jasně vidět. Mířili směrem k lesu. Rychle jsem z dubu slezl a vydal se za nimi.

Les nebyl od vesnice daleko. Fojt a jeho pohůnci šli přímou cestou. Já se při každé příležitosti schovával za domky, vozy, hromadami dříví a dalšími věcmi dost velkými na to, aby se za nimi dalo ukrýt. Držel jsem si odstup, aby neslyšeli mé kroky. Museli si být jistí vlastním bezpečím, neboť jakmile došli na okraj lesa, zapálili louči. To celé sledování značně usnadnilo. Nechal jsem je vstoupit mezi stromy, dal jim ještě větší náskok a pak se pustil za nimi, s očima upřenýma na světlo plamene.

Vracely se mi při tom vzpomínky na dny, kdy jsem se zúčastnil lovu. Ne že bych uměl lovit zvěř, ale když muži z vesnice dříve chodili na kance, brali si občas chlapce jako naháneče nebo psovody. Tehdy jsem dostal základní poučení o tom, jak se v lese pohybovat tiše. Bylo to ale už dávno, neboť jakmile do vesnice přišel Orssil, začal prohlašovat, že zvěř v lesích je majetkem krále a její lov bude hrdelně trestán. Muži tedy pytláčili, někteří i se svými syny, ale to se mě netýkalo. Musel jsem se tedy spoléhat na skrývání. Šel jsem za světlem příkrčený a držel jsem se v kapradí, křovislách

a když těch nebylo na dohled, přebíhal jsem dlouhými kroky od jednoho stromu k druhému a skrýval se za kmeny. Stromy byly jehličnaté i listnaté. Chodit po vrstvě suchého listí bylo nebezpečnější než po jehličí, neboť to více šustilo. Navíc se mi kvůli blátu z cest listy nalepily na podrážky bot. Nejbezpečněji jsem si připadal, když se mi naskytla příležitost šlapat po mechu. Uklidňovala mě myšlenka, že i když vydám nějaký zvuk, bude ho trojice, kterou sleduji, v lese mnohem pravděpodobněji přisuzovat nějakému zvířeti. V tom jsem se nejspíše nespletl, neboť fojt a pohůnci se ani jednou nezastavili ani nezpomalovali.

Tedy, až do chvíle, kdy se poprvé od cesty z vesnice ozval fojtův hlas.
„Stůjte! Jsme na místě.“

Pokračování příště...

ROZHOVOR

Tomáš Josef

Článek napsal a připravil Martin Štulla

Tomáši, čtenáři tě budou znát hlavně z účinkování v talentové soutěži na TV Prima... Tam si svými kouzly dokázal, zaujmou dokonce i, dalo by se říct, kata kouzelníků. Co k tomu člověk potřebuje?

Začít kouzlit se může zdát téměř nemožné, a kouzlit na světové úrovni je velmi jak časově, tak peněžně nákladné, ale naučit se kouzlit jako já není moc velký problém - já se vše naučil na internetu. Dá se tam najít spoustu návodů na jednoduchá, i mírně pokročilá kouzla a většina z nich vyžaduje maximálně týden tréninku. Když se naučíte několik kouzel (15-20) začnete si všimnout podobností mezi nimi a začnete být sami kreativní a kouzla si začnete vymýšlet svoje.

Ale tvůj hlavní koníček není kouzlení s kartama? Prý velmi dobře hraješ na klavír?

Ano, na klavír hraju zhruba rok, ale už jsem se stihl naučit několik skladeb, a to i skladby, které jsou pro pokročilejší pianisty. Jedna má kamarádka pianistka, navrhla, ať začnu nahrávat na Youtube, na což se můžete podívat na mém „kanále“ s názvem: "Played by a Beginner".

Hudební vlohy si sdělil po svém otci (Bohouši Josefovi)?

Je to možné, ale můj tatínek dělá úplně jiný druh hudby, než chci dělat já - já mám radši starší hudbu napsanou přímo pro klavír, nebo pro orchestr. Ale určitě mi nějaký gen předal 😊

A pro fanky jedna, určitě „důležitá“ informace... Svobodný nebo zadaný?
Nezadaný 😊

Děkujeme za krátký rozhovor.

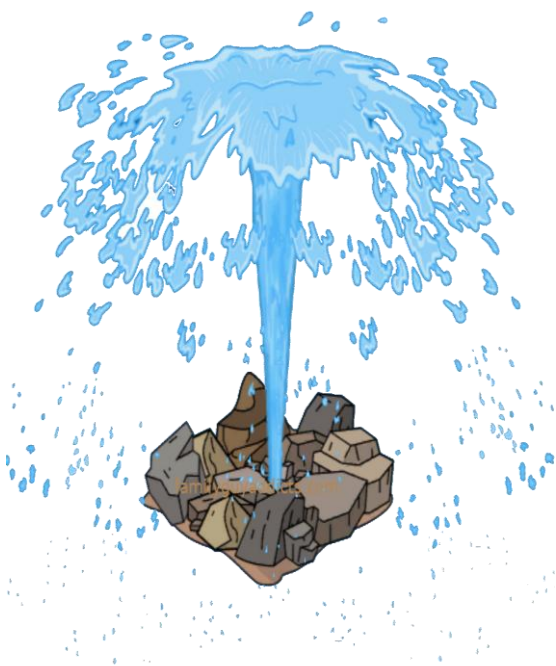
PS: Pokud chcete slyšet Tomáše hrát, tak si určitě nalad'te jeho youtube kanál - "Played by a Beginner".

Čtení pro všechny

STUDÁNKA VÍTKOVA HRÁDKU

Článek připravila Věra Melicharová
Informace čerpány z facebooku Vítkův Hrádek

V hlubokém hvozdu pod Vítkovým Hrádkem žil kdysi před dávným časem osamoceně jeden uhlíř a vychovával svou dceru. Byla snědé tváře, černých očí jako uhel a kolem jemného obličejce bohaté havraní vlasy jemně se vlnily. I její otec byl černý, za svůj italský původ nemohli. Nedůvěřivě hleděli lidé na uhlíře a jeho krásnou dceru. Jednoho rána přišel uhlíř do Frymburka celý nešťastný. Dcera se nevrátila z lesa, kam šla sbírat byliny. Velmi nařikal a prosil, aby mu pomohli hledat. A tak několik mužů pomáhalo hledat uhlíři dceru. Jeden nerad a bledý přišel a řekl: „Tam nedaleko na úpatí skály leží v houštině postava, ale nehýbá se.“ Uhlíř beze slova následoval mladíka, a když poklekl vedle své dcery, zjistil, že jí už nikdo nikdy nepomůže. Mladíci byli nesmírně pohnuti, když viděli, jak otec se loučí se svou dcerou, jediným to člověkem, pro kterého žil. Pomohli mu jí odnést na kopec, aby jí mohl pohřbít. Stařec vzal do ruky krumpáč, aby vyhloubil hrob.

V ranním šeru dutě a strašně zněly úderů krumpáče o tvrdou zem. Všech se zmocňovalo jakési napětí z příštích okamžiků, jako by čekali, že se něco hrozného přihodí. Zároveň je jímala nesmírná soustrast k uhlíři, k otci, který teď kope vlastní dceři hrob. Najednou ale, když uhlíř lopatou odstranil zeminu, tu z jámy vystoupila jakási pára a stoupala k nebi. Půda uvnitř začala vřít. Šumění se stupňovalo a syčivé páry vystupovaly nahoru ke špičkám stromů a okolo stojící lidi naplňovaly děsem. Až tu najednou z lůna jámy, jako by z pekelného jícnu, vyšlehl gejzír vroucí vody a v tisících kapkách pokropil kolem stojící. Voda byla vařící a lidi opařila. Nikdo z těch nešťastníků si neuvědomil, že jsou přítomni něčemu nádhernému, že právě před jejich očima se otevřela vřídelní studánka, horký pramen, který přinese jim i budoucím ten největší dar pro život, a sice zdraví. Ale oni naopak se tak zalekli, že zděšeně odtud utíkali a křičeli, že se peklo raduje, když k sobě přijímá svou družku. Považovali to všechno za d'ábelský jev.

Nešťastného starého uhlíře ponechali samotného nahoře v horách s jeho velkým žalem. On sám si musel svoji dceru pohřbít někde jinde. Nikdo nám již nepoví, kam se on ztratil. Muselo uplynout hodně a hodně let, až sem přišel jeden muž, který byl moudřejší. Vodu, teď již vychladlou, ochutnal, omyl se v ní a jeho nemoc, která mu rvala vnitřnosti, jako by náhle kouzelně se ztratila. A tak se rozšířila pomalu a jistě zvěst o zázračné studánce, která přináší uzdravení. Putovali k ní poutníci, zdraví i nemocní a studánka nikoho neodmítla. Potom přišli lidé a postavili si tu svůj hrad a chtěli být mocní a snad i věční. Dlouho tu vládli, ale před věčností se i tento rod musel sklonit. Pramen pomalu a jistě vysychal, až zmizel docela. I hrad se rozpadl a je tu jen zřícenina. Ta studánka bývala kdysi srdcem lesa, mnoho zvíře sem chodívalo pít, mnoho poutníků tu uhasilo žízeň, mnoho nemocných se zde uzdravilo.

Neobvyklé lovecké techniky zvířat

Příběh první

Článek připravila Pavla Štullová
Informace čerpány z internetových stránek abicko.cz

Zvířecí lovci mnohdy používají k lovu způsoby a techniky, které udivují svou důmyslností a vynalézavostí. Důvodem je šetření energií - námaha vynaložená při lovu musí být úměrná úlovku. Jinak řečeno, úlovek musí nejen nahradit energii, kterou lovec spotřeboval při lovu, ale musí mu dát ještě něco navíc.

Na ledové kře nedaleko Antarktidy odpočívá osamělý tuleň. Když se poblíž vynoří hlava zvědavé kosatky, nevěnuje tomu příliš pozornosti - uprostřed své kry se cítí před mořskými dravci v bezpečí. Z vody vykoukne druhá kosatka a věnuje dlouhý zkoumavý pohled tuleni. Vzápětí se objeví další - a také ona se vynoří natolik, aby mohla prozkoumat situaci. Tuleň se stále nehýbe. Kosatky se vzdálí a zmizí pod hladinou, kde se sešikují a v jedné řadě vyrazí ke zdánlivě beznadějnému útoku. Jenže útok je přesně vyměřený - synchronizovaně narážejí do okraje kry a rozhoupávají ji. Znovu a znovu útočí na kru, svou vahou odlamují z jejího okraje velké kusy ledu, prudce špláchají na rozhoupaný led záplavy vody. Tuleň začíná po zmenšující se kře klouzat sem a tam, až ho jedna z mohutných vln spláchne přes okraj. Jeho osud je zpečetěn.

Vybíravé kosatky

Neobvyklý způsob lovu populace antarktických kosatek upoutal vědce už v roce 2009. Dokonce tak, že začali uvažovat, jestli kosatky, specializující se na srážení tuleňů z ledových ker, nejsou samostatným druhem. Studovali je proto dál a letos na jaře přišli s překvapivým zjištěním. Kosatky při svém průzkumném vynoření nestudují jen kru, ale také odpočívajícího tuleně. Nezajímá je totiž každý, loví téměř výlučně jediný druh, a to tuleně Weddelovy, přestože tito tuleni tvoří pouhých 15 % z celkové populace antarktických ploutvo-nožců. Proč se specializovaly právě na tento druh, je ale prozatím záhadou.

V množství je síla

Spolupráce při lovu není jen výsadou kosatek, právě naopak, společný lov, při němž si lovci rozdělují úkoly (a následně i kořist), využívá obrovské množství zvířat. Výhoda je zřejmá - několik lovců udolá i mnohem větší, silnější nebo rychlejší kořist, aniž by riskovali život nebo je to stálo příliš mnoho energie. Dokonale zorganizovaný lov mají např. lvice nebo šimpanzi. Při lovu se jeden či dva lovci ukryjí v záloze a čekají, až jim kolegové kořist nadeženou. Většinou tak loví kopytníky, kteří jsou příliš rychlí, a dlouhá štvance by lovce zbytečně vyčerpávala. Šimpanzi (nebo např. paviáni) si takto nadhánějí i jiné druhy opic a svou loveckou taktiku si předávají z generace na generaci.

Ptáci i pavouci

Lov jednotlivých ryb rozptýlených ve vodě je značně pracný a neekonomický, kormoráni či pelikáni se proto při lovu seřadí do půlkruhu a hlučným plácáním křídel ryby plaší, shánějí do houfu a ženou na mělčinu, kde je snadno nabírají do zobáku. Podobnou "rybářskou síť" vytvářejí ze svých těl a vypouštěných bublin i delfíni či keporkaci. Draví ptáci obvykle žijí samotářsky, ale výjimka potvrzuje pravidlo - káně Harrisovy loví v kaktusových houštinách si také rozdělují úkoly - některá proletují houštinami, v nichž hledají drobné hlodavce či králíky, plaší je a vyhání, a další káně na ně číhají na okrajích houštin, kde je snadno uloví. Existují dokonce i společnější pavouci, kteří spřádají obrovské sítě, do nichž uloví i značně velkou kořist. Na jejím udolání se podílí celá skupina pavouků a celá skupina pak na ní i hoduje.

Leganorie

Velká hustiová loupež

Příběhy připravil a napsal Jurgen Lednický

Většina obyvatel Leganorie si myslí, že piráti jsou zlí, bezcitní tvorové, kteří nemají nic, co by se mohlo podobat duši. V třech ze čtyř tvrzení mají pravdu. Na jednu věc však zapomínají. Piráti jsou stále lidi. Jenom u nich převládly negativní vlastnosti, a tak se rozhodli být ještě bohatšími lidmi. Jednou se chtěla skupina pirátů sídlících na megariotu Ertkurt stát nejbohatšími piráty v celé Leganorii. A zde je příběh piráta Kryftula, který patřil k této povedené partičce chuligánů.

"Ticho!" zařval kapitán pirátů. Stál na stole v jeskyni, kterou vykutili piráti do Ertkurtu, a právě teď chtěl něco říct své posádce. "Jak už jistě víte," spustil kapitán, přestože se skupina pirátů stále bavila. "Jak už jistě víte!" řekl kapitán podruhé, tentokrát ztichli i ti ukecaní. "Takže, jak už jistě víte, z Erborionu se chystají převážet obrovskou hromadu hustia a já, jako nejlepší kapitán, jsem se rozhodl jim tu hromadu ukrást, a pokud si to dobře naplánujem, budem pracháči." Jeskyně se neslo nadšené jásání a kapitán pokračoval: "Potřebuju akorát nějakého odvážlivce, kterej to tam na Erborionu vomrkne." V tu chvíli se všichni piráti začali nenápadně vzdalovat, až na jednoho. Ten jeden se jmenoval Kryftul a nevzdaloval se, protože spal a vůbec neslyšel kapitánův proslov. "Tak kdo teda?" zvolal kapitán a Kryftul se rozespale zeptal: "Kdo, já?" "Výborně, myslím, že tady máme dobrovolníka." Kryftul stihl jenom vyjeknout: "Cože?!" Ale v tu chvíli mu již všichni piráti blahopřáli k jeho roli špióna na Erborionu a odnášeli ho k létajícímu stroji, aby si to náhodou nerozmyslel.

Typické, pomyslel si Kryftul, který šlapal na svém létajícím stroji. Vždy vyberou mě, jako bych byl nějaký otrok. Stále nemohl pochopit, že měl špehovat až u královského dvora. Nejtěžší špehování, na které ho kdy poslali, byla špionáž radnice na jednom malém megariotu. A teď tohle. Doufal, že ho nechtnou. Jednou ho při jedné špionáži chytili a musel ho zachraňovat sám kapitán. To byly časy. Teď holt zůstal na všechno sám.

Po osamělé cestě dorazil do honosného hlavního města Sombartů, do Erborionu, který se mohl rovnat samotnému Exterisu. Jako zkušený špeh vyrazil ihned k bránám hradu. V plížení se vyznal a pro pozorovatele sledujícího přímo Kryftula to mohlo vypadat, jako kdyby ho stráže nechaly projít. Kryftul pokračoval do trůnního sálu. Na své cestě však spatřil dvojici strážných pochodujících proti němu. Přitlačil se ke zdi a ani nedutal. Stráže kolem něj prošly, on pomalu pokračoval ve své cestě. Najednou se však tichem chodby ozval táhlé zavržení jedné z parket. Stráže se okamžitě otočily. A spatřili Kryftula, který zůstal jako přilepený k oné osudné parketě. "Stát!" Tento výkřik Kryftula od podlahy bleskurychle odlepil. Vystartoval od stráží, které ho začaly pronásledovat. Stráže však na rozdíl od něj musely ještě táhnout těžkou zbroj. Není tedy divu, že jim Kryftul unikl.

Po několikahodinkovém bloudění dorazil až k síni, ve které spatřil několik lidí, které vídal na mincích. Kvapným pohledem klíčovou dírkou poznal krále Dolna, který zrovna něco projednával se svým bratrem Skoriusem Sombartem A vida, bylo to zrovna to, co ho tolik zajímalo. "Skoriusi, ten náklad hustia odvezeme za dva dny v normální obchodní lodi. Na Empirus. Hlavně o tom nikomu neříkej. Špehové jsou všude." "Dobře, vaše veličenstvo, ale jaká by podle vás měla být ochrana toho nákladu hustia?" "Vůbec žádná. Čím menší pozornost vzbudíme, tím líp." To bylo to, co Kryftul potřeboval slyšet. Vystartoval ze síně, nedbaje na hluk, který způsobí. "Slyšel jsi to Skoriusi?" "Ano." "Zapomeň na to, co jsem ti říkal o lodi bez ochránců, pošleme za ní pár vojenských galér. Myslím, že tu máme co do činění s piráty."

Za Kryftulem zas utíkala celá dvorská stráž. Vůbec si jich nevšímal. Naskočil přímo do svého létajícího korábu a šlapal jako o život. Zhýčkané strážce ho nechtěly pronásledovat za hranice Erborionu, a tak o tom králi vůbec neřekly. Kryftul mezitím ulétal z dohledu strážní na svém létajícím stroji. Co tak šlapal, aby nezůstal viset na místě, si mnul ruce, protože měl došlápnuto na to stát se prvním důstojníkem svého kapitána Fryolaka.

"Kapitáne, kapitáne!" volal Kryftul a nadšeně utíkal ke svému kapitánovi, aby mu zvěstoval šťastnou novinu. "Co je?" zeptal se podrážděně kapitán, který si zrovna dopřával odpoledního šlofíka. "Za dva dny budou převážet plnou loď hustia v obchodní galéře na Empirus." Kapitán vyzvídal: "Je v tom nějaký háček?" "To je právě ono, žádný není. Tu loď vůbec nikdo nechrání." Kapitán vyskočil ze židle a nevěřícně vykřikl: "To nemůže být pravda!" "Ale je." Odvětil lišácky Kryftul. Kapitán pět minut oddechoval. Pak se jaksi uklidnil a do naprostého ticha pronesl "Výtečně."

Na hodinku přesně čekali piráti pod velením Fryolaka na onu obchodní galéru. Díky svým dlouholetým zkušenostem se dokázali dokonale maskovat. Celou loď potáhli sukem barvy přesně takové, jako je modř oblohy. Kapitán se koukal přes škvíry, které vyřezal v plachtě. Po chvíli čekání konečně spatřili ono Eldorádo. Ta loď se přímo prohýbala pod svou vlastní vahou. Kapitán popadl kormidlo a zařval na svou posádku. "Pádlujte! Nebo nám ta příležitost proklouzne mezi prsty." Piráti zabrali ze všech sil a obrovská lopatkám mlýnům podobná vesla se rozpohybovala. Loď téměř okamžitě nabrala rychlost a barbarská posádka se blížila ke svému vysněnému cíli. Po necelých desíti minutách dorazili k lodi a nic. Téměř nikdo zde nebyl. Našli tu jen třesoucího se kapitána prosícího o milost a pár plavčků následujících kapitánovo chování. Vůbec nikomu to nepřišlo divné. Posádku naházeli na záchranný člun a pobrali tolik hustia, kolik jejich loď unesla. Pak se vydali oslavovat své lehké vítězství na svůj domovský megariot Ertkurt.

Král Sombatů z úkrytu pozoroval počínání pirátů a pronesl ke svému bratrovi: "Skoriusi, Dobře, že jsem s sebou vzal pár strážných. Myslím si, že budou velmi nepříjemně překvapeni." Poté vydal rozkaz všem svým lodím, aby následovaly piráty až do jejich doupěte.

Piráti nic netušíce slavili svůj příchod do říše bohatých. Plavali v hromadách mincí z hustia a házeli mince z Ertkurtu. Jejich radovánky však měl přerušit jeden vojenský zátah na jejich milovaný megariot. První zpozoroval blížící se vojsko Kryftul. "Poplach! Poplach!" zařval z plných plic a piráti ihned zanechali plavání v drahém kovu a popadli zbraně. "Byla to léčka," odplivl Kryftul. Piráti věděli, že uletět se svou lodí nemůžou, protože by koráb plný hustia vojákům neuletěl. Tak, smířeni se svým osudem, čekali na svůj poslední boj. Věděli sice, že nemají šanci, ale živí se nevzdají.

Piráti bušili šavlemi do svých štítů a vyčkávali, dokud královské lodě nepřistanou u megariotu. Kryftul se schoval za neblížší kámen. Hned po přistání se piráti vrhli na vojáky. Bili se statečně. Královští vojáci pod šavlemi pirátů padali jako zralé klasy. Avšak pirátů bylo několikrát méně než vojáků a po chvíli začali klesat první piráti k zemi. Když už byla porážka nevyhnutelná a na bojišti zbýval jenom Kryftul a kapitán, vyběhl kapitán jako šílený mezi vojáky. Ti se jej pokoušeli

zneškodnit, ale nešlo to. Kapitán rozkrájel všechny nepřátele, jako kdyby krájel pečínku. Když se proboujel až na létající koráb, odrazil se od megarioty a odletěl. Kryftul to s úžasem sledoval. Vojáci si ho samozřejmě nevšimli, protože se ihned po vylovení nepřátel schoval. Teď ale nastala jeho šance. Do náruče si vzal co nejvíce hustia a potajmu se kradl k jedné opuštěné lodi. Pomalu došel až k prknu, které spojovalo létající koráb s Ertkurtem. Tichounce se vydal po tom kusu dřeva, ale když byl uprostřed, prkno prasklo.

Kryftul odhodil veškeré hustium a chytil se okraje lodi. Vojáci si ho samozřejmě všimli a vyrazili k němu. Kryftul se pokoušel přitáhnout, ale nešlo mu to. Vojáci se čím dál tím víc blížili a Kryftul se pořád snažil vyhoupnout se na loď. Když už byli vojáci na dosah, Kryftul se konečně dostal na palubu toho malého korábu. Okamžitě se opřel do pedálů a šlapal jako o život. Vojáci se ihned dostali na loď, ale malá loď s jedním člověkem měla mnohem větší rychlost než obrovská galéra s padesáti vojáky na palubě.

Tak se Kryftulovi podařilo zachránit si holý život. Mohl mít všechno - peníze, hodnosti, uznání od kapitána. Teď neměl vůbec nic. Takhle si onu slavnou hustiovou loupež nepředstavoval.

Příběhy osamělé kovbojky

FAKT SUPER DEN

Příběh napsala a připravila Lenka Makrlíková

Nechtěně jsem ráno zaslechla, že je pátek 13...

Jinak bych si toho ani nevšimla... Celý organismus se ve vteřině naprogramoval na katastrofy... Tak to teda ne! Postavila jsem se okamžitě do opozice, když jsem ucítila to vnitřní napětí ⚡ Dnes bude NAOPAK výjimečně krásný den plný dobrých zpráv 🥰🥰🥰 a já se jen budu smát, až všichni budou psát, jaké pohromy v pátek 13. zažili... 😊😊 Až jsem se radostí zatetelila a nadšeně začala plánovat, co všechno ten den udělám 😊😊.

Dnes mají konečně přivést traktůrek z opravy a zítra můžu začít sekát a uklízet ohradu 😊 musím také zajet do města něco povyřizovat a koupím si něco dobrého ke kafi 😊😊 Ve 4 přijede veterinář na očkování, ale to už u koní dávno budu a vrhnu se na rozhrabávání 50 tun, včera dovezeného písku 😊 Zapnula jsem kávovar a chystala se dělat snídani s tím, že pak hned vyrazím do města... Připravila jsem hrnek a zmáčkla tlačítko. Kávovar zavrčel, zasyčel... a nic... Kontroluju vodu, kávu... Vše v pořádku. Zkousím to znova, ale tentokrát už jen zlověstně ticho... Nevadí, dam si čaj 😊 Nenechám se rozhodit a pokračuju se snídání... Hodím na pánvičku housku na opečení a jdu nakrmit psy... Na dvoře vyhrabaná díra jako vrata, tak беру hrabičky a jdu zahrabávat. Mezitím se psi najedli, tak беру misky a jdu domu. Už v předsíni cítím spáleninu. Houska! Letím do kuchyně a z pánvičky už se pěkně kouří a houska je na uhel... Poslední houska... Včera jsi nebyla nakoupit!!! 😊😊😊

Červík Pátek 13. začíná hlodat... NEVADÍ! Dam si čaj a piškoty 😊😊. Sním asi 3 piškoty, cucnu čaj a snídani odkládám s tím, že si to zítra vynahradím 😊😊. Venku se začíná zatahovat a tak koukám

na oblohu, a snažím se odhadnout, JAK BUDE...! Mraky jsou tmavé, ale občas ještě probleskne sluníčko... To se přežene 😊 uklidňuju sama sebe, protože mám na ohradě naplánováno spoustu práce a déšť by se mi vážně do těch plánů ani trochu nehodil. Spadlo prvních par kapek. Do města nejedu, půjdu radši na ohradu dělat, než začne pršet... Vidina příjemné zítřejší snídaně se pomalu rozplývá... A co bude k večeři, když nepojedu do města? 😞😞 Něco koupíš u Vietnamců... 😞😞 Převleknu se a jdu si připravit vrtačku, šroubky a pilku. Psi kolem mě nadšeně skáčou a nosí mi aportíky, ať si jdu hrát. Ted ne chlupatice, musím ke koním... Otvírám kotelnu a jdu do barelů napustit vodu. Pouštím kohoutek s hadicí naplno a v tu ránu dostanu přímo do obličeje vodní bombu! Překvapeně zavírám kohoutek, crčí ze mě voda a snažím se pochopit, co se stalo... Hadice vyletěla z úchyty a otvor do potrubí je přímo ve výšce obličeje... Snažím se nasadit hadici zpátky do úchyty a vypadá to, že se mi to podařilo. Opatrně pouštím kohoutek a pro jistotu hadici ještě držím... Vypadá to nadějně... Přidávám proud a okamžitě jsem opět mokrá od hlavy až k patě... Chce to odborníka, suše, tedy mokře konstatuju, беру, co se napustilo a dávám se na ústup. NEDOVOLUJU si myslet na to co, je za den!! V dálce začíná hřmít... Psi se pomalu seběhnou do kotelny. Bouřky vážně nemusí... Nechávám jim otevřené dveře, aby se mohli do kotelny schovat, kdyby bylo nejhůř... Když jedu na ohradu, nebe už je černé jako mé začínající myšlenky... Začíná krápat... Jen vynosím náradí a vodu, přivítám se s Apolem, začíná pršet... 😞

Stojím v přístřešku, koukám na déšť a přemýšlím, co asi tak v tomhle počasí z toho všeho co jsem si naplánovala, můžu dělat... Apolo přišel a položil mi hlavu na rameno... Vždyť zas tak moc neprší... Utěšuju sama sebe a koukám na hodinky. Za chvíli má přijet veterinář... Počkám a pak půjdu něco dělat. 😊😊 Volám do opravny s traktůrkem, ale nikdo to nebere... Doufám, že ho dneska přivezou...! Čas běží a déšť sílí... Veterinář už má půl hod zpoždění... Nakonec přijíždí v tom největším slejváku... Venku začíná boží dopu-

štění... Hromy a blesky křížují oblohu, padají kroupy, slejvák jak z nějakého katastrofického filmu... Veterinář jen v tričku přeběhl do auta, že mi dá razítko do průkazu. Jdu za ním a vtom začal takový slejvák, vítr a kroupy, že jsem byla v tu ránu promočená durch, zabouchla veterináře v autě a utekla se schovat pod přístřešek... Červík Pátek 13. se mohl potřhat smíchy... Lilo a lilo... Kolem přístřešku se valily hromady vody, poryvy větru sem tam chrstly něco i dovnitř a najednou se voda začala nebezpečně valit k balíku sena. Honem jsem začala přemýšlet, čím tu louži vymést, než se dostane pod balík... Apolo spokojeně chroupal seno, bouřku měl totálně na háku a zvědavě pokukoval, o co se to stále snažím... Vzala jsem koňský kartáč a vymetala vodu ven... Co jsem vymetla, chrstnul vítr po chvílce zpět. Úplně jsem viděla červíka Pátek 13., jak se může počůrat smíchy... Dělal jsem, že mi to vůbec, ale vůbec nevádí... Vydržím a až přestane pršet, udělám, co potřebuju 😞😞 Červík Pátek 13. zlomyslně přimhouřil oči... V promočeném oblečení mi začínala být zima. Déšť ani vítr nepřestávali a na kostelních hodinách začala odbíjet půl 7... Kašlu na to! Sedla jsem do auta a jela domů... Vietnamci už měli zavřeno, traktůrek nepřivezli a v kotelně jsem našla zabouchnuté všechny 3 psy...

Kde nás potkáte v roce 2020?

- * Bitvy v Libušíně, Kolíně či Jemnici
  - * Slavnosti pětilisté růže v Českém Krumlově
- * Hornické slavnosti v Rudolfově
  - * Hradní slavnosti v Polné
- * Dětský den na Horním hradě
  - * Dále na různých místech: Přírodovědné muzeum Semeneč, Kamík nad Vltavou, Dívčí kámen, ...

Krajová jídla

Dnes z Pardubického kraje

Článek připravila Věra Melicharová

Informace čerpány z internetových stránek receptyonline.cz, labuznik.cz, varimeahrajemesispenny.cz

Lepenice

- ✓ 1 kg brambory
- ✓ 500 g kysané zelí
- ✓ 1 větší cibule
- ✓ kmín
- ✓ sůl
- ✓ máslo nebo sádlo na smažení

Oloupané brambory uvařte v osolené vodě s troškou kmínu. Mezitím poduste kysané zelí na osmahnuté cibulce. Uvařené brambory sced'te – část vody si nechte. Z brambor uš'touchejte kaši a přidejte zelí se šťávou. Tu ještě dle potřeby můžete zředit právě ponechanou vodou z brambor. Na talířích polijte cibulkou usmaženou na sádle nebo másle.

(Dle chuti můžeme ještě přidat 300 g krájeného uzeného masa, které zamícháme do vzniklé kaše.)

Plněný perník

- ✓ 500 g hladké mouky
- ✓ 200 g medu
- ✓ 140 g cukru moučky
- ✓ 1 kypřící prášek
- ✓ 90 g másla
- ✓ hřebíček
- ✓ skořice
- ✓ nové koření

Náplň

- ✓ 50 g cukru krupice
- ✓ 100 ml mléka
- ✓ 110 g vlašských ořechů
- ✓ citronová kůra
- ✓ pomerančová kůra

Všechny suroviny na těsto promíchejte. Hotové těsto nechte v chladu odpočinout 8–10 hodin. Mezitím si připravte náplň: mléko s cukrem svařte, přidejte nastrohané ořechy, pomerančovou a citronovou kůru a promíchejte.

Uleželé těsto vyválejte na asi 3 mm silnou placku a z té vykrajujte různé tvary (vždy dvakrát). Okraje spodní části potřete žloutkem, doprostřed dejte náplň a přiklopte vrchní částí. Povrch naplněných perníčků potřete žloutkem a posypte griliášem. Pečte při 160°C 15–20 minut.

Básničky pro všechny lidičky

ŠUFÁNKOVY POCITY

Báseň napsala a připravila Dagmar Wilčková

NUDA

Když mě líná teta hlídá,
žádná akce, je to bída!
Do postele za ní lehnu,
"Darcy spinkej!" tak si sednu.
Dělám samé naschvály,
kdo ví, zda mě pochválí!
Mám rád její ponožky,
tak ji koušu do nožky.
"Jauvajs Darcy tohle bolí!"
Tenhle štípek tetu smolí?
Víš co? Jdu do obýváku,
ponožek je tam jak máku!
Kouknu pod gauč. Ponožka!
Moje další kámoška.
Teto ahoj! Mizím dolů!
Nezapomeň, že máš školu!
Tak se uč, já klid ti dám
než ponožku roztrhám.

STRES

Ponožku trhám jak blázen,
ať je pravda tamta báseň.
Najednou je změna plánu.
Někdo otevírá bránu
a ve dveřích cinká klíček.
Kdo to je? No můj páníček!
Rychle schovat ponožku!
Třeba pod tu rohožku.
Povím vám, no to je stresu!
Já se štěstím celý třesu.
Na páníčka pořád skáču,
radostí se snad rozpláču.
Teto, že jsem poslouchal,
do nožky tě nekousal.
Zdendo dej mi kokino!
Jsem tvé hodné mimino.
Nevěř básničkám od tety,
jsou to všechno lživé věty.
Ponožku jsem žádnou nevzal.
Teta je Vítěslav Nezval!
Píše o mě básničky
ať pobaví lidičky.

AKCE

Když mě líná teta hlídá,
žádná akce, je to bída!
Tohle bylo ale včera
mám pocit, že do večera.
Lidi, já se pořád nudil
a tetu jsem stále prudil.
Teta už je lepší dneska,
Na zahradě kačkou píská.
Pískne, hodí a já běžím.
Opravdu se velmi snažím!
Kouká na mě z povzdálí,
paničce mě pochválí!
"Darcy přines tu svou kačku
dám ti za to dobrou svačku."
Tak já běžím, co to dá.
"Darcy to je slabota."
Opakujem kachní akci,
tak já makám. Piškot fakt chci!
"Darcy ty jsi zlatý kluk!"
Piškot z kapsy na mě KUK!!!!

ROLE

Báseň napsala a připravila Kristýna Strnadová

Ty jsi můj chleb a já tvá voda
ty jsi má černá a já tvá bílá
ty jsi můj rozdíl a já tvá schoda
ty jsi má slabina a já tvá síla

ty jsi má noc a já tvůj den
ty jsi můj měsíc a já tvůj rok
ty jsi má realita a já tvůj sen
ty jsi má cesta a já tvůj krok

ty jsi mé moře a já tvá řeka
ty jsi má houpačka a já tvé dítě
ty jsi můj polštář a já tvá deka
ty jsi má ryba a já tvé síť

ty jsi můj cukr a já tvá sůl
ty jsi mé jezero a já tvůj led
ty jsi má včela a já tvůj úl
role života změní se naposled

Možnost třeba právě i pro tebe?

Píšeš a chceš psát pro nás? Napiš...

Bezpečné cesty®

ZÁCHRANÁŘSKÁ ULIČKA

Blokování záchranářů ohrožuje životy druhých.

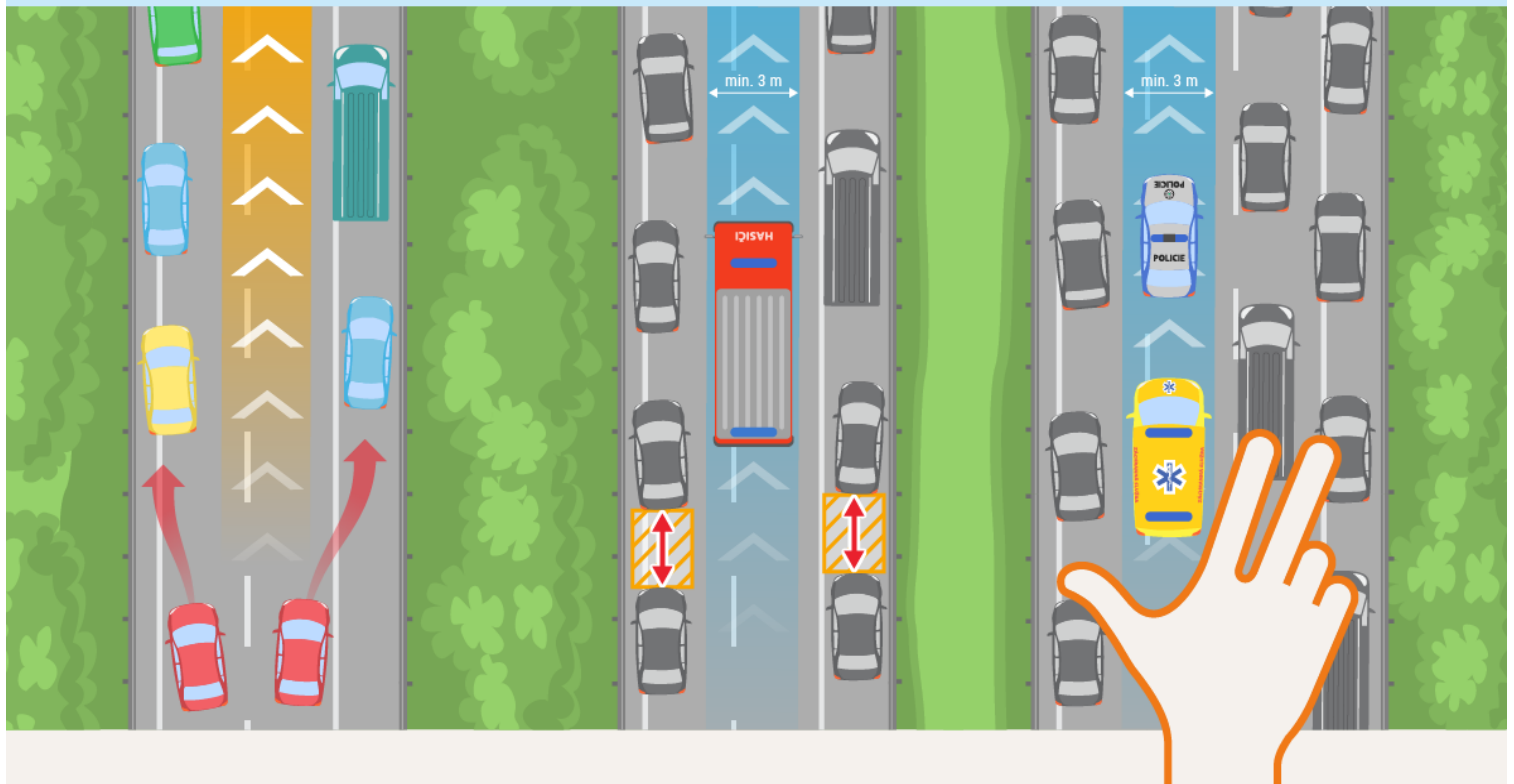

BUĎTE OHLEDUPLNÍ!

Uličku vytvářejte již při příjezdu do kolony, a ne až když je slyšet siréna.

Nechte si také dostatečný prostor před sebou, abyste mohli případně manévrovat.

Pomůcka: pravá ruka; palec je levý pruh, pak mezera pro záchranáře, a pak ostatní pruhy.

KDO MŮŽE VYUŽÍT ZÁCHRANÁŘSKOU ULIČKU?

- ◆ Vozidla s právem přednostní jízdy (modrý maják, tj. policie, hasiči, sanitky).
- ◆ Vozidla správce pozemní komunikace.
- ◆ Vozidla sloužící k odstranění následků dopravní nehody nebo překážky.

TÍŠŇOVÁ LINKA
112

POLICIE
158

SANITKA
155

HASIČI
150

Generální partner

ŠKODA

Partneři projektu

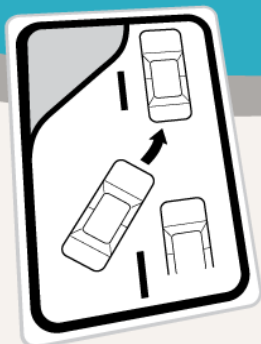

www.bezpecnecesty.cz

Bezpečné cesty®

ZIPOVÁNÍ aneb „STŘÍDAVÉ ŘAZENÍ“

Doprovádní značka „Střídavé řazení“ (č. IP 29) označuje (zdůrazňuje) místo, kde při souběžné jízdě platí střídavé řazení do jízdniho proudu průběžného pruhu; její symbol může být obrácen.

Povinnost střídavého řazení (tzv. pravidlo zipu) však platí i tam, kde tato značka umístěna není!

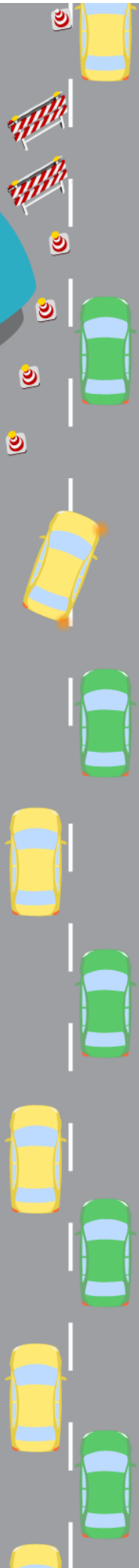
Kdy použít pravidlo zipu?

Při souběžné jízdě, kdy jeden z pruhů končí

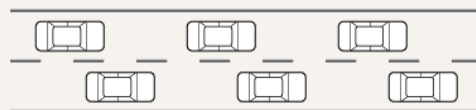
Zdržení

Pokud vozidlo jen zastaví a hned se rozjede, trvá mu to několik sekund. Pokud jsou v koloně stovky aut, čas se sčítá, a tak může pár sekund u jednoho způsobit desítky minut nebo dokonce hodiny zdržení vozidel na konci kolony.

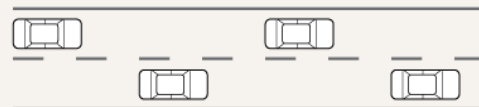

Zásady správného zipování:

1 Plynulá souběžná jízda v obou pruzích

2 Vytvoření mezer mezi auty v obou pruzích

3 Přejíždění do průběžného pruhu těsně před ukončením pruhu, ne dříve

4 Dodržování střídání aut z obou pruhů

5 Zrychlení po zařazení do průběžného pruhu

Generální partner

ŠKODA

Partneři projektu

www.bezpecnecesty.cz

VZPOMÍNÁME ...

Tomáš Holý (17. 3. 1968 - 8. 3. 1990)

Článek připravila Pavla Štullová
Informace čerpány z internetových stránek filmovamista.cz

Těžko najdete obyvatele České republiky, který by neznal alespoň jeden jeho film. Byl nejznámější českou dětskou filmovou hvězdou své doby. Na filmovém festivalu v Monte Carlu v roce 1979 jej porota nazvala nejlepším dětským hercem od dob Shirley Templové.

Jeho příběh začíná obyčejně. Náhodou. V roce 1976 natáčel režisér Oldřich Lipský známou komedii Marečku, podejte mi pero. Potřeboval dětského herce pro jeden malý záběr: Malý školák vejde do třídy a podá učiteli chemie vzkaz od ředitele školy. Dětský herec, kterého sehnala produkce, ale onemocněl a režisér Lipský se obrátil na svůj štáb: „Pokud někdo znáte malého kluka, který dokáže říct tři věty a neroztřepe se před kamerou, přiveďte ho“. Přihlásil se Tomášův strýc, který ve štábu pracoval jako rekvizitář. Příštího dne přivedl svého synovce Tomáše Holého, bylo mu tehdy jen 7 let. Tomáš nejenom, že dokázal říct své tři věty a neroztřásl se před kamerou, ale dodal záběru tu správnou náladu – starý profesor se náležitě upatlal Tomášovým bonbónem a pak se přilepil k papírovému lístku se vzkazem. Navíc si dokázal během jediného dne získat sympatie celého štábu.

Není divu, že Oldřich Lipský na malého Tomáše nezapomněl. Obsadil ho do svého dalšího filmu, hudební komedie pro děti Ať žijí duchové. Role sice nebyla velká, ale nedala se přehlédnout.

Koncem stejného roku hledala režisérka Marie Poledňáková malého herce pro svůj nový film Jak vytrhnout velrybě stoličku (1977). Konkurzu se tehdy zúčastnilo asi 160 dětí a zase pomohla náhoda. Tomáš nebyl nijak přehnaně hezký, odstávaly mu uši, paní režisérka si ho moc nevsímala a tak málem připravila národ o rozeného baviče.

Když zkouška končila, najednou se rozlétly dveře a Tomáš se vrátil. Nemluvil, jen gestem naznačil, že si tam zapomněl čepici a zašklebil se na paní režisérku. Ta si ho pozvala na užší kamerové zkoušky. Všechny děti dorazily v pořádku, jen Tomáš byl mokrý od sněhu tak, že ho dvě asistentky musely sušit. Na kamerových zkouškách bylo asi 12 kluků, kteří prošli užším výběrem konkurzu a také filmoví rodiče František Němec a Jana Preissová.

Marie Poledňáková s každým z dětí natočila zkušební záběr a pak se zeptala "rodičů", kterého kluka by si přáli. Oba si jednohlasně vybrali Tomáše Holého. S dospělými herci mluvil úplně přirozeně, jako by to byli kamarádi ze třídy. Když jej přivedli do rozpaků, tak se začal plést, třeba "oženit se" a "vdát se" a v zápětí se opravoval.

Večer volala Marii Tomášova maminka a ptala se, jestli se Tomáš pochlubil, že jsou rozvedená rodina. Tomášovi rodiče se totiž rozvedli, když byl ještě malý. Dodnes ráda vzpomíná na tuhle náhodu. Je to film o rodině, která žije bez otce. Tomáš byl z takové rodiny a právě proto se do role rychle vžil. Navíc Marie Poledňáková nezatěžovala dětské herce nějakými zbytečnostmi ve scénáři.

Nemuseli se učit texty, jenom jim řekla o čem záběr je. Tomáš měl privilegium, že se nemusel striktně držet scénáře. Stačilo jí, když zahrál požadovanou situaci tak, jak to cítil on sám.

Příkladem takového záběru je například obalování řízků pro školníka. To opravdu ve scénáři nebylo – je to Tomášova vlastní improvizace na dané téma. Stejně tak slavný záběr s puntíkováným šátkem a bolavým zubem. Tomáš se během natáčení v Krkonoších doslova zamiloval do svého filmového tatínka Františka Němce. Po návratu z hor následoval jako první právě záběr se šátkem. Marie Poledňáková napovídala Tomášovi, že František Němec je podrazák, který se na něj vykašlal. Takže Tomáš se opravdu rozzlobil a začal skutečně trucovat. Ne ovšem na filmového tátu, ale na paní režisérku.

Pokračování Jak dostat tatínka do polepšovny (1978) vlastně vyprovokoval sám štáb. V závěru natáčení celý štáb fantazíroval o tom, jak by se příběh rozdělené a znovu spojené rodiny mohl dále vyvíjet. Marie Poledňáková zvedla vhozenou rukavici a za pár měsíců napsala další scénář.

Filmoví pedagogové se často dívají na dětské herectví s úsměvem a za pravé herectví ho nepovažují. Říkají, že dítě vlastně hraje jen samo sebe. Myslím, že v případě Tomáše Holého to určitě neplatí.

„Většinu záběrů zahrál na první dobrou klapku. Hrál se mi s ním lépe než s většinou mých dospělých kolegů z divadla,“ řekla po letech filmová maminka Jana Preissová. Marie Poledňáková zase vzpomíná: „Občas se rozesmál uprostřed záběru a měl různé kouzelné brepty a přesmyčky, ale moc záběrů nezkazil. Tomáš byl velmi pozorný a často zajímal o skladbu záběru, jak bude vypadat. Někdy trval na tom nejdříve vidět záběr ve hledáčku kamery, jestli je to detail, nebo celek, a pak se teprve postavil před kameru.“

Však také některé jeho brepty ve filmu zachovala. Jindy se zase ptal „Bude se to točit v celku nebo stříhem?“ což znamená, zda se nějaká sekvence, například rozhovor bude točit s jedním nastavením kamery, anebo jestli se bude prostřihávat střídavě na všechny hovořící. Výraz „Točit stříhem“ mezi českými filmaři zdomácněl a používají ho dodnes.

Tomáš rád bavil celý štáb, během cesty na natáčení seděl v autobusu na sedadle pro průvodce, celou cestu nedal mikrofon z ruky a dělal rádio. Nikdy neodmítnul podepsat fotografii fanouškům.

Konec herecké kariéry

Přestože byl úspěšným a oblíbeným dětským hercem, rozhodl se, že se herectví nechce v budoucnu věnovat. „Představa, že jednou budu neúspěšným hercem je nesnesitelná.“ řekl, když mu bylo 13 let a ukončil filmovou kariéru.

Tomáš Holý svou čistou dětskou intuicí vycítil přesně to, co diváci chtějí vidět. Lehkou, místy až bláznivou komedii se spoustou laskavého humoru a nějakými těmi lumpárnami. Divák přijde unavený z práce domů, přesně tak, jako filmová maminka baletka Anna - a chce se především pobavit a odpočinout si. Právě tento druh filmu, prostá lidová zábava nám dnes nejméně chybí.

Dokazuje to i sledovanost jeho filmů. Jak „Velryba“, tak „Polepšovna“ měly rekordní sledovanost, byly úspěšné v dalších 38 zemích a ještě dnes, 35 let po svém vzniku snadno ve sledovanosti pokoří i dnešní dokonalé filmy, s tisíckrát vyššími rozpočty. I ostatní jeho filmy mají dodnes nadprůměrnou sledovanost.

Po natočení svého posledního českého filmu *Prázdniny pro psa* (1980) a ukončení kariéry se Tomáš věnoval také westernovému ježdění na koni. Na ranči U Zlámané podkovy trávil pak každé prázdniny a koním dal přednost i před cestou k moři.

Tomáš si i v dospělosti uchoval řadu svých povahových vlastností, které tak dobře známe z jeho filmů. Miloval humor, jednou například přemluvil tramvajáka, aby mu za jednu korunu prodal tramvaj, aby kamarádi nemuseli na konečné vystoupit. O jeho skutečné povaze nejlépe vypovídá následující historka: Když se po Sametové revoluci otevřely hranice, vybral peníze za své dětské filmové honoráře, které mu rodiče strádali a dal je strýci Janovi, tomu, co ho kdysi přivedl na natáčení - aby mohl vidět vytouženou Ameriku...

Po absolvování gymnázia začal studovat práva, ale jeho život 9 dní před 22. narozeninami tragicky ukončila autonehoda u severočeské obce Kytlice. Objevily se informace, že za nehodou stál alkohol. Tyto informace jsou výplodem fantazie bulvárních novin a nezakládají se na pravdě.

Vývoj hradů v Čechách 2

Článek připravil Martin Štulla

Informace čerpány z internetových stránek hrady-zriceniny.cz

Rozvoj obranné složky, 1400–1450

Husitské války ukončily období snah o co nejpohodlnější rezidence a majitelům hradů připravily drastickou zkoušku. Husité především vybudovali mimořádné opevnění svého hlavního centra, města Tábor. V průběhu husitských válek nebylo postaveno mnoho nových hradů; některé založené husitskými hejtmany měly sloužit jako opěrné body či zimoviště částí vojsk (Kalich, Valečov, Kunětická Hora). Další skupinu tvoří sídla zbohatlých husitských hejtmánů, blížící se malým hrádkům (Oltářík, Sion). Staveniště byla volena na vrcholcích osamělých kopců tak, aby hrad nemohl být ohrožen dělostřelbou z okolních výšin. Extrémní poloha však přinášela obrovské problémy s běžným chodem hradu, především zásobováním vodou. Většina těchto staveb měla proto krátké trvání.

V době husitských válek se rovněž setkáváme s prvními pokusy o aktivní dělostřeleckou obranu (Rožmberk, Choustník) a s první předsunutou baštou, ačkoli jen do nevelké vzdálenosti od opevnění.

Po husitských válkách vznikají hrady jednak v neohrožitelných vrcholových polohách a dochází ke zvětšování mohutnosti opevnění (pasivní obrana), jednak začínají počítat s aktivní dělostřeleckou obranou. Vznikají nová vnější opevnění s baštami a kolem r. 1450 první ucelenější systémy (Ronov, Kumburk). Vrcholným projevem opevnění s masivním štítovým valem je kolem r. 1450 hrad Klenová, kde systém předběhl svou dobu o půlstoletí.

Další rozvoj obranné složky, 1450–1500

Další zatěžkávací zkoušku, srovnatelnou s husitskými válkami, představovaly války Jiřího z Poděbrad s opozicí a řádění žoldnéřských a lapkovských skupin. Došlo k velkému rozvoji dělostřelectví (zvětšení dostřelu), a s nebezpečnými výšinami v okolí se hrady musely vypořádat stavbou předsunutých bašt. Měl-li prostor tvar hřebenu či ostrožny, obracela se bašta do daného směru mohutným břitem (nejlépe dochovaný případ na Českém Šternberku); pokud nebezpečný prostor představovala planina, obracela se k němu bašta obloukovitým čelem, aby bylo umožněno vějířovité postřelování (bašty nad Okoří, Vimperkem, Krašovem).

K předním pevnostem v zemi na přelomu 15. a 16. stol. náležely mj. hrady Rabí a Kunětická Hora.

Konečná fáze vývoje hradů, 1500–1550

Za vlády Vladislava Jagellonského kolem r. 1500 dochází k posledním stavbám (např. Švihov) a přestavbám (Křivoklát – poprvé použit bollwerk, Pražský hrad, Rabí, Rýzmbek), vyvažujícím obytnou i obrannou funkci (zejména systémy aktivní dělostřelecké obrany), jimiž vývoj středověkého hradu končí.

V dalším průběhu 16. stol. zavládly v Čechách relativně klidné poměry, opevňovací aktivita se díky tureckému nebezpečí přesunula na jihovýchod. Zdokonalování palných zbraní i nadále postupně zbavovalo gotické hrady jejich vojenské funkce, jen málokterý šlechtic si mohl dovolit své sídlo neustále přestavovat v souladu s vyvíjející se vojenskou technikou. Řada majitelů proto začala v renesančním slohu přestavovat stará nebo budovat nová sídla, pro která se ujalo pojmenování *zámek* (v 15. stol. paradoxně označující hrad s výrazně obrannou funkcí). Definitivní konec vojenské hodnoty i těch nejkvalitnějších hradů znamenala třicetiletá válka.

Hrady v novověku

Další staletí novověku odsunula hrady jako nepotřebné do pozadí. Ty, které nemohly být využity hospodářsky, nebo přestavěny na zámek, byly odsouzeny k zániku. Často byly rozebrány na stavební materiál pro okolí a zanikly (téměř) zcela.

Až na počátku 19. století se probouzí romantický zájem o hrady a zejména jejich zříceniny.

Bylinky, nejen pro naše babičky

Zdraví na každém kroku

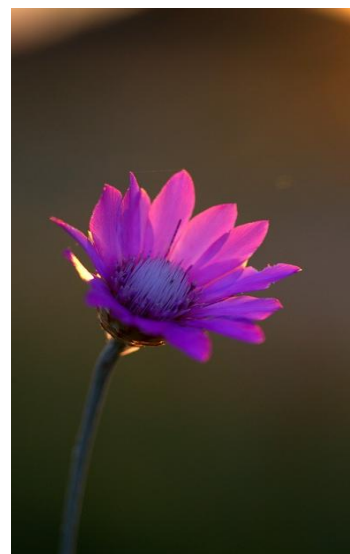
Článek připravila Lucie Volková

*Informace čerpány z internetových stránek bylinkyprovsechny.cz
a knihy Domácí přírodní lékárna - Rádce pro zdraví*

Protože si s námi počasí hraje, zima není, co bývala a našemu zdraví taková situace zrovna moc neprospívá, rozhodli jsme se nejen z tohoto důvodu vypracovat seriál o bylinkách a jejich účincích. Přivolejme společně jaro. S jarem přichází na řadu různé detoxikační kúry. A tak mě napadá otázka. Jaké bylinky si můžeme vypěstovat, najít nebo koupit, které nám pomohou ke správné funkci jater a tak dále?

Většina jaterních chorob spočívá nejčastěji v nedostatečné činnosti, špatném vylučování žluči aj. K bylinám, které nám mohou pomoci k lepší činnosti jater patří:

Květ smilu písečného, nazýváme jej také slaměnka. Povzbuzuje jaterní buňky k tvorbě a vylučování moči. Podporuje vylučování žaludečních šťáv, zlepšuje práci slinivky břišní a konečně utěšňuje cévy. V přírodě se vyskytuje velmi zřídka, ojediněle v Dolnomoravském úvalu, je to poměrně vzácná rostlinka. Sbírat jej nemůžeme, protože je chráněná. Můžeme si ji však vypěstovat.

Kořen smetánky lékařské (pampelišky) působí proti hromadění tuků v játrech a podporuje chuť k jídlu, vylučování žaludečních šťáv a žluči a nadměru kladně ovlivňuje nervový systém jater a žlučníku. Pomáhá při chronickém zánětu jater (hepatitidě), i při cukrovce. Lidé s diabetes melitus by měli denně sníst až deset stvolů po celý čas, kdy pampeliška kvete. Lidé často nemocní a unavení by měli absolvovat čtrnáctidenní kúru s čerstvými stvolů pampelišky. Budou překvapeni vynikajícím účinkem.

List máty peprné je prostředkem žlučotvorným, spasmolytickým (uvolňují křeče hladkého svalstva), rozehrívajícím. Kromě toho má velký význam v léčení křečí trávicího traktu a může být podpůrným prostředkem při léčení vředových chorob žaludku a dvanáctníku, zvláště těch, které pocházejí z nadměrné kyselosti žaludečních šťáv. O mátě se určitě ještě zmíníme.

Nať řebříčku je známý pro protikrevácivé účinky. Ovlivňuje příznivě krevní oběh, působí proti křečím cév a konečně působí proti poruchám trávení. Nemohu nezmínit, že řebříček by měl být neodmyslitelnou bylinkou pro ženy, ať už pro nepravidelnou menstruaci nebo pro ženy v klimakteriu.

Kúra krušiny povzbuzuje peristaltický pohyb tlustého střeva, působí žlučopudně a dezinfikuje trávicí trakt, působí proti zácpě a upravuje látkovou výměnu – metabolismus. Kúru můžeme koupit v lékárně, což je výhodné, protože rostlina je již upravená. Sbírá se na začátku jara, kdy lístečky ještě nestačily vypučet a nejlépe po dešti.

Z mírnějších jaterních prostředků, které se užívají spíše jednotlivě, ráda připomenu ještě list pelyňku, nať třezalky a kořeni, jako například kmín, majoránka, anýz a černuch.

Na závěr recept na jarní detoxikační čaj:

Budete potřebovat:

- 50g prvosenky
- 50 výhonků černého bezu
- 15g kopřivového listu
- 15g pampeliškového kořene.

Vrchovatou lžičku směsi spaříme 1/2l vody a necháme 10 minut louhovat. Během dne můžeme vypít dvě sklenice, sladíme medem. Pije se zejména na jarní únavu a při odtučňovacích kúrách, nebo pro celkovou detoxikaci organismu.

Továrníkův blog

Co tě překvapí při hraní na ulici

Článek připravil a napsal Vítek Procházka, principál společnosti Chůdadlo

Tenhle článek píšu hlavně pro ty z vás, kdo mají zkušenosti s vystupováním na podiu, ale ještě nikdy se nepokoušeli o busking. Je totiž spousta věcí, které tě při hraní na ulici překvapí. Hlavně budu mluvit k žonglérům a jiným cirkusákům, ale všechny ty věci jsou platné i pro muzikanty, kouzelníky, výtvarníky a další. Budu mluvit hlavně o buskingu, nikoli o pouličním divadle (viz. můj článek v minulém čísle).

Proč nemůžu na ulici prostě odehrát svojí normální show?

Protože hraní na ulici je v mnoha ohledech mnohem komplikovanější než vystupování v kamenném divadle. Hraní na ulici má hodně specifických úskalí, zákonitostí a pravidel. Pokud je budeš ignorovat, nebudeš mít sukses. Ale neboj, všechno se dá naučit. Od toho tady jsem :+)

Jaká jsou hlavní specifika hraní na ulici?

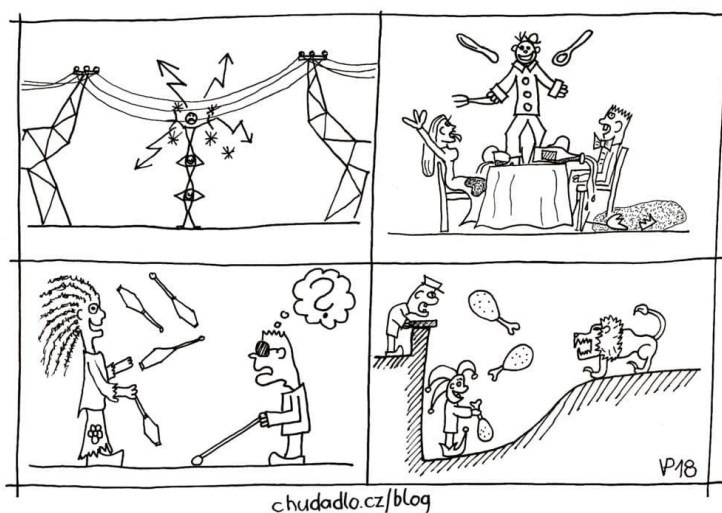
- ✓ **Na začátku představení na tebe nečeká plný sál natěšených diváků.** Musíš si z kolemjdoucích dav sám vybudovat. O tom, jak se to dělá, mám nachystaný samostatný článek, protože je to opravdu velké téma.
- ✓ **Diváci ti zaplatí až na konci představení.** Musíš je tedy udržet až do konce a tomu přizpůsobit strukturu celého představení. Po celou dobu musíš udržet tah, primární reakcí kolemjdoucích totiž je odejít. Při sebemenším poklesu energie a napětí budou diváci odcházet. O struktuře představení a propojkách mezi jednotlivými čísly se taky rozepíšu jindy.
- ✓ **Nemáš kontrolu nad prostředím.** V divadle máš ideální teplotu, ticho, osvětlovače, nápovědu... Na ulici musíš být připravený na vítr, horko, déšť, hluk okolí, projíždějící popeláře, plačící děti, klouzavé dlažební kostky atd. Některé z těchto vlivů můžeš překonat či obejít, některé můžeš spontánně či "spontánně" (pomocí předem připraveného fóru) zapojit do svoji show a jiné ti představení naprosto rozloží a znemožní.
- ✓ **Musíš myslet na spoustu věcí.** Nemůžeš se na sto procent soustředit na svůj cirkusový výkon. Zatímco žongluješ s motorovými pilami, musíš řešit, že:
  - ti svítí do očí a měl by ses otočit,
  - ta holčička se zmrzlinou ti asi za chvíli proběhne přes scénu,
  - hlouček teenagerů vpravo vzadu začíná rušit tvoji show,
  - za chvíli budeš muset vybrat dobrovolníka pro finále. Koho vezmeš?
  - a mnoho dalších.
- ✓ **Diváci jsou také rušeni.** Nemůžeš od diváků očekávat plnou a naprostou pozornost. Oni taky slyší všechny rušivé zvuky a vidí rušivé věci. Navíc s sebou často mají děti a musí se o ně starat. Mnozí z nich někam chvátají. Nebo se jim chce na záchod atd. Někteří přišli až v půlce představení. Pokud chceš, aby si tvoji show všichni užili a na konci ti něco naházeli, musíš show upravit tak, aby ji pochopili a užili si ji i za těchto podmínek. Není tedy mnoho prostoru na vysoké umění a mnoho složitých myšlenek.

- ✓ **Mistrovský cirkusový výkon není rozhodující.** Kvalitní cirkusový výkon (balancování na vyyyyyyssoké jednokolce, žonglování osmi míčků...) je pro každou show velikým bonusem a pro některé show nutnou podmínkou. Nikoli však podmínkou rozhodující. O tvém úspěchu rozhoduje v první řadě tvoje osobnost. To je to, co diváky zajímá. Lidi rádi pozorují lidi. To je biologicky dané. Jsou i představení, která si vystačí jen a pouze se šarmem svého představitele. Nic jiného není třeba.

Jak bys měl upravit svoje představení?

- ✓ **Použij jen ty triky, které opravdu bezpečně ovládáš.** Platí pravidlo, že na jevišti toho umíš třetinu toho, co v tělocvičně. A na ulici toho umíš třetinu co na jevišti. Proto bys do svého představení měl vybrat jen ty triky, které umíš "ožralej a se zavázanejmá vočima". Každá chyba se totiž trestá a pokaždé, když ti popadají kuželky, ti odejde část diváků.

- ✓ **Dumb it down.** Česky by se asi řeklo "udělej to blbovzdorné". Použij jenom takový příběh a takové triky, které bude schopen sledovat podprůměrně inteligentní divák na rušné ulici, zatímco utiňuje svého plačícího potomka. To samé platí i o vtipech. Neříkám tím, že bys měl používat vtipy hloupé a ohrané. Ale měl bys používat jednoduché vtipy, které pochopí i ten plačící potomek. Snažím se říct, že bys měl používat vtipy primární, základní a obecně pochopitelné.

- ✓ **Na začátku si nalákej diváky.** Pokud začneš předvádět jádro vystoupení dřív, než budeš mít dav diváků, žádné nezískáš. Když kolemjdoucí uvidí "ňákýho týpka", jak hází sedm kuželek, ale nikdo se na něj nedívá, pomyslí si: "Ten nemůže bejt dobrej, když na něj nikdo nečumí!" a půjde pryč. Je to tak. Diváky musíš nalákat na svou osobnost (tzv. slow build) nebo na svoje rekvizity (tzv. fast build) ještě dříve, než začneš něco předvádět.
- ✓ **Na konci si řekni o peníze.** Řekni si o ně mile, upřímně, sebejistě a vtipně. Řekni si o ně ve správný okamžik (většinou těsně před finále). Ne, že tam jen pohodíš klobouk na zem! Vybírání peněz čili hattingu věnuju taky jeden článek.
- ✓ **Propojuj jednotlivá čísla.** Největší riziko odchodu diváků je po nějakém dobrém čísle. Divák zapláca, je spokojený a jde domů. Pokud ho chceš udržet, musíš ho těsně po skončení jednoho čísla (nebo ještě během něj) nalákat na číslo další a ještě lepší.
- ✓ **Směřuj k finále.** Většina typických buskerských čísel je postavená tak, že směřuje k nějakému velkému finále (něco jedinečného, nebezpečného a vysoko). To je to, na co diváci čekají. To je to, na co je celou dobu lákáš. To je to, co je nadchne tak, že ti hodí do klobouku celou manželovu výplatu.

Jaké jsou nejčastější chyby:

- ✓ **Odehrát na ulici podiovou show bez jakýchkoliv úprav.** Většinou pak postrádá crowding a tudíž i obecnstvo a také mu schází kontakt s publikem.
- ✓ **Misto správně provedeného hattingu jen položit na zem klobouk.** Pokud si o peníze do klobouku neřekneš správně a diváky nenadchneš a nevyhecuješ k tomu, aby ti něco hodili, tak ti nic nehodí. Klobouk na zemi navíc není vidět a pro diváky není příliš důstojné se k němu sklánět.

- ✓ **Dělat jen walk-by show.** To je vlastně taková show-neshow. Je to někdo, kdo si stoupne na ulici a začne dělat to, co umí (žonglovat, hrát na kytaru...). Většinou to nikoho moc nezajímá, i kdyby byl koncertním virtuózem na triangl. Není to totiž představení. Úplně postrádá osobní rovinu. Je to jako koukat na televizi. V televizi jsem však zvyklí vídat mnohem hustší kousky a zadarmo. Takže tomu týpkovi občas někdo, spíše ze soucitu, hodí nějaké drobné. Nikdy se kolem něj ale nevytvoří nadšený jásající dav, který by mu házel tisíčovky. To by pro to ten týpek totiž musel něco udělat. Stejně jako v marketingu platí, že kvalita se neprodá sama, tak ani skvělá hudba se neprodá sama. Obzvláště na ulici kolem ní musíš udělat velkou show.
- ✓ **Nechat klobouk ležet na zemi po celou dobu představení.** To je velká chyba. Ty totiž nechceš, aby si někdo poslechl půlku písničky, ze slušnosti ti hodil dvacku a šel pryč. Ty chceš udělat show, na konci které budeš mít stovky rozvášněných fanoušků, z nichž ti každý hodí aspoň stováka. Nebuď línej a zamakej na tom. Jen tak si stoupnout na roh a hrát je pohodlný, ale věř mi, že to stojí za tu námahu. Jo, a jde to i s muzikou :+)
- ✓ **Nemít kontakt s publikem.** Hlavní důvod, proč se na tebe lidi dívají je ten, že je zajímáš ty sám. Zajímá je člověk, který má odvalu vylézt do veřejného prostoru a něco tam předvádět. Oni sami by si na něco takového nikdy netroufli. Chtějí, aby ses s nimi spojil v osobní rovině. Chtějí se stát tvými přáteli. A ty se chceš stát jejich přítelem. Už jen proto, že se smějeme vtipům přátel, ale ne vtipům cizích lidí.
- ✓ **Nemít strukturu a jen improvizovat.** Bez řádné struktury nemůžeš diváky udržet. Budou ti odcházet v mezerách mezi čísly a nebudou mít žádný důvod vydržet až do konce, když je nenalákáš na finále. Jistá míra improvizace je velmi vítaná a dokonce nutná, v nekontrolovatelném prostředí. Při improvizaci taky vzniká spousta skvělých fórů, které pak můžeš použít. Je ale nutné ty improvizované kousky věšet na pevnou a dobře promyšlenou kostru představení, která má jasný alespoň začátek a konec.

Kde se to dá naučit

Je toho spousta, co? Ale neboj. Všechno se to dá naučit. Ptáš se jak?

- ✓ **Praxí na ulici.** Prostě tam vylez a zkus to. Já vím, že se bojíš. Je ale spousta věcí, které se jinde nenaučíš. Nebo se je naučíš teoreticky, ale do krve je musíš dostat během hraní na ulici. Jinak to nejde.
- ✓ **Odkoukáváním od jiných.** Nestyd' se odkoukávat od kolegů a "krást" jejich fóry, triky a principy. Oni je většinou taky nevymysleli. Pokud nevykradeš komplet celé představení, tak to není krádež, ale inspirace a ta je prospěšná, nutná a dělají to všichni. Důležité je použít naloupený materiál svým osobitým způsobem.
K odkoukávání v teple domova můžeš použít i YouTube. Tam se dají najít i záznamy celých show. Bohužel na nich většinou chybí to nejzajímavější – lákání diváků a budování davu. Tohle téma je pro mnohé z vás dosti kontroverzní, proto se k němu někdy ještě vrátím. Pokud se nemůžeš dočkat, přečti si knihu „Krad' jako umělec“ od Austina Kleona.

- ✓ **V mých dalších článcích ze série o buskingu.**

- ✓ **Osobní konzultací se mnou.** *Napiš mi.*

- ✓ **Na Street theater masterclass.** Já sám jsem se tam naučil spoustu nových věcí a moje znalosti o pouličním divadle dostaly pevný řád a strukturu. Pro začátečníky je to absolutní **must-go**. Pokud pořadatelům nahlásíš, že jsem tě tam doporučil já, dostaneš 10% slevu. Hodně štěstí.

Bav se s Chůdádlem :)

Osmadvacátý květen 1871

Díl 4.

Článek napsala a připravila Lucie Lamačová

Také mezi *versailleskými* začínal být znát určitý neklid. Vládní vojáci se vzpouzeli nelidskému rozkazu. Přece jen, původní rozkaz vyčistit Paříž od řádění zlodějů, pobudů a prostitutek si mnozí představovali trochu jinak.

„Pane kapitáne, proboha vás prosím,“ odvážil se ozvat pobledlý muž s utrženým nárameníkem, „Zapřisahám vás, pane, já ssem dobrej křesťan, slitování, aspoň ty děcka, dyť jsou tady malý děcka, co voni za to mužou...“

„Ty tomu tak rozumíš! Mlčí!“ okřikl ho jeden z pobočníků a významně postrčil udivené děvčátko s rukama nad hlavou, žabku sotva pětiletou, před sebe napřaženou hlavní.

„Voni takhle nebudou střílet, chápeš, ty děcka nám to vyhrajou. Idiote!“

„Vojáci v řad! Vojáci, nabít! Postupovat vpřed, pochodem vchod!“ přehlušil je kapitánův řev a kordon dal opět do pohybu. S tímto geniálním nápadem živých štítů má vítězství jisté, dobudou barikádu bez zbytečných ztrát na životech. Tedy na životech svých vojáků samozřejmě. Mrtvej rebelant, dobrej rebelant. A ta malá beztak roste pro ulici... o pár budoucích hampejznic a chmatáků míň...

Věřil, že komunardi nevystřelí. A z barikády se kromě zmateného křiku skutečně nic neozývalo. Každý dobře věděl, že s volným přístupem na Belleville je vše ztraceno, ale nikdo nedokázal zmáchnout spoušť. Jsou to naši sousedé! Brevetka tam má vnučku!

Jacques zůstal vytržetěně stát a nespouštěl oči ze svého otce - mohutná hora svalstva kováře Marneta svírala stoletou pušku a na čele mu nabíhaly žilky. *Potí se víc, než u nás na kovárně*, potřehl Jacques. Nervózně mačkal plátěnou tašku s náboji, které chtěl ještě před chvílí otci podávat. *Táto, tatínku, to je tak dobře, že seš tady!* V duchu děkoval Ferratovi, že byl neoblomný a na boční „Oberkamfku“ tátu nepustil.

„Máš pět dětí, neblbni.“ řekl mu tenkrát a Jacques se ušklíbal, jaképak on je ve svých třinácti dítě. Byli s Antonem na chlup stejní. Až na tu pušku. Jeho hrdý kamarád klečel u své šaspotky, když tu se náhle otočil a pohledy obou chlapců se na okamžik střetly. Antonovy oči byly plné zmatku.

„Budou to...no... vyjednávat...“ hlesl Jacques s nadějí v hlase. Anton neřekl nic.

K obrovskému ulehčení zajatců zavlála na barikádě bílá vlajka.

„Zastavte! Pošleme parlamentáře! Chceme vyjednávat!“ zavolal poručík Ferrat. Zvuk se odrážel od stěn domů a vracel se zpátky jako ozvěna

- *návat - ávat - at...*

Rozhostilo se napjaté ticho. -

- „Vyloučeno!“ dolehl sem kapitánův hlas. Konečně odpověď! Ale jaká! „Vydejte barikádu, opakují! Jeden pohyb a spustíme palbu!“

„Babičko!“ vyjeklo dítě.

Kordon zajatců se nebezpečně přibližoval a Antoina náhle udeřil do očí oslnivý odraz ocelových bodáků. Vynořovaly se z mračen mrachu jako děsivé bodliny lesknoucí se v poledním slunci. Vzadu maširovali vojáci. Dobrá padesátka, možná stovka! Nebo víc? Co když se na bulvár ze všech stran schází celá vládní armáda?! *Levá dva, levá dva!*

„Vyměníme zajatce!“ zvolal zoufale Ferrat, doufaje v záchranu brevetčiny vnučky a dalších civilistů, „Jsme přece lidi a ne zvířata! Pojd' me sakra jednat!“

- *sakra jednat - kra jednat - jednat - nat...*

„Proboha vás prosím!“ ječela Brevetka.

Odpověď na sebe nedala dlouho čekat.

„Se zločinci se nejedná, zločincům patří smrt!“

Hlas zněl podivně, jako z hrozné dálky, jako by kapitán volal před půl světa a ozvěna se hluboko zaryla do Antoinovy duše.

- patří smrt - atří smrt - tří smrt - s m r t...

Ticho. Ticho, které křičí, ticho, které žaluje na celý svět, že se v Paříži děje jakási obrovská křivda.

A tu se najednou ozval osudný výstřel. Snad to byla Marnetova horká hlava, snad to byl někdo z komunardů, kterému ujely nervy, snad versailleský a možná, že se někomu jen omylem spustila puška. Už nikdo se nedozví, odkud a proč onen výstřel padl, každopádně vzápětí třeskla rána další, tentokrát jistě z barikády. Následkem byla opětovaná střelba versailleských a tato řetězová reakce už se sotva dala zastavit.

Rozpoutala se divoká přestřelka, bulvár se opět dostal do ostré palby a nikdo, kdo to nezažil, nemůže věrohodně popsat utrpení zračící se v očích lidí z barikády stávajících se nedobrovolnými katy svých vlastních sousedů, přátel a co hůř, sem tam i příbuzných. Už nešlo nic dělat. Snažili se na ně nemířit, ale vojáci nastavovali živé štíty a nebozí zajatci se s výkřiky káceli k zemi, podetnutí ranami zezadu a doražení nechtěnou kulkou z vlastních řad.

Mnoho lidí to nevydrželo a Antoin byl jedním z nich. V slzách zahodil svou pušku mezi pytle a vběhl do chodby. Šeré místečko pod schody bylo k jistému účelu jako stvořené, bylo to přesně tam, kde se včera zažil vybrečet se ten kluk, co mu mámu zabil šrapnel. A stejně jako on - i když tenkrát mu Anton říkal: „Nebul, tím nic nespravíš!“ - se tentokrát štkavě rozplakal.

Tohle ...přece nechtěl! Chtěl bojovat za správnou věc, byl by i padl v tom spravedlivém boji, ale teď má na výběr jen mezi samým zabíjením. Je to taknefér! Všecko je tak hloupě složité! Bez opětované palby barikáda padne, vše je ztraceno a všechny postřelí tak jako tak.

Ale... pane bože, ta malá holčička! Bude si ji pamatovat navždycky. I když zrovna jeho jediná střela letěla kamsi do střechy, ten obraz nedokáže vymazat z paměti. Nemůže přece obětovat nevinné lidi, i kdyby za to vykoupil mír celému světu! Teď teprve poznával pravou tvář války, kdy lidé najednou nemají na výběr mezi dobrým a zlým, ale mezi zlým a ještě horším. Svět dospělých je přece jen těžší, než si myslel...

29. květen 1871

Měsíc ozařuje Paříž jasným bílým světlem a věru, není na ni shora pěkný pohled. Ve městě to vypadá, jakoby se právě přehnala zuřivá průtrž mračen - uličkami, příkopy, kanály, úžlabinkami i cestou samotnou proudí nesčetné stružky a potůčky, které v prohlubních tvoří velké louže a mezi dlažebními kostkami se slévají a protékají branou Paříže. Jenže obloha je bez mráčku a z nebe nepršelo už dva dny. Pršelo kulemi z šaspotek a mitrajéz. Strůjci slavného Krvavého týdne právě dokonali své dílo...

A na jednom bellevilleském dvoře stojí v šeru stromoví stará, šedá zeď. Četa vládních vojáků právě dostává povel: „Pal!“ a salva výstřelů počne osmadvacet zajatců jako srpnové obilí. „Blanchete, pro úřad vlády, pište!“ diktuje kapitán telegrafistovi a panu prezidentovi do Versailles za chvíli přijde vzkaz tohoto znění:

„Mesto jeciste. stop. pravo a poradek v parizi. stop. opet nastoleno.“

Kapitán je se svým úklidem spokojen. Už žádné barikády v Paříži! Tahle byla poslední. Ale ta zatracená holka mu dala zabrat. Museli ji pořádně vykrákat za ty její zrzavé pačesy, aby ji přešly ty drzé řeči. I u zdi musela mít poslední slovo. Čarodějnice, bude ho strašit ve snech to její uštěpačné: „A stejně se vrátíme!“

Plamen revoluce vyhasl. Vedle Louisy Marnetové tam se svou čapkou číslo čtyřicet osm leží i Antoin Rouget. Čistý průstřel dělá osmičce třetí břicho. Jenže Antoin Rouget měl ten nešťastný zvyk, narážet si ji do čela...

Co, kdy, kde, jak ...

Čechy, Morava a... Slezsko!

Jak jsme ho získali a proč ho chtěli cizí vladaři?

Článek připravila redakce

Informace čerpány z internetových stránek stoplusjedna.cz

Většina území Koruny české zůstala součástí České republiky dodnes. Čechy, Morava... Jenže když Karel IV. počítal mezi korunní země Slezsko, bylo výrazně větší...

První slovanské osídlení dnešního Slezska se datuje do 7. století. V Dolním Slezsku se usídlily převážně kmeny Slezanů, dnešní Horní Slezsko bylo ještě zvané dle kmene Opolanů Opolsko. Velkou část Slezska ovládal již Boleslav II. Pobožný - alespoň do té doby, než ji od něj získal polský kníže Měšek I.

Naděje, že po Měškově smrti se Polsko rozpadne mezi řadu uchazečů o trůn a české království znovu zabere ztracené země, se ukázaly liché. Moci se chopil Boleslav Chrabrý, který nejenže ubránil Slezsko a uvítal na svém dvoře poslední přeživší Slavníkovce (tedy Soběslava a svatého Vojtěcha), ale obsadil i Krakov a Moravu. Mimochodem, k Čechům jako takovým měl Boleslav nejspíš blízko. Tělo svatého Vojtěcha zabitého pohanskými Prusy vykoupil zlatem o stejné váze. Na jedny z prvních mincí, které nechal razit, dal i jméno knížete Václava, který byl strýcem jeho matky. Možná se tak Boleslav považoval za skutečného pokračovatele tradice velkých českých světců!

Slezsko nemělo zůstat v polských rukách věčně. Jeho podoba se začala měnit, rozpadalo se na různá menší knížectví. Došlo sice také k dělení na Horní a Dolní Slezsko, ale jakmile se polská moc v polovině 12. století roztříštila, další části se oddělovaly a postupně vyhlášovaly nezávislost. A velmi postupně a pomalu vznikala příležitost pro silné sousedy. Ta česká přišla na konci 13. století.

V sázce je polská koruna

Václavu II. se na konci 13. století v rámci expanze do Polska povedlo připojit jak Malopolsko, tak část Slezska. Navíc roku 1300 získal i polskou korunu. O mnoho později toho Jan Lucemburský využil. Při jednání se svým polským protějškem Kazimírem III. Velikým vyměnil české nároky na polskou korunu za uznání české svrchovanosti nad Slezskem. A úplně celé Slezsko včetně samostatných území, které nepodléhalo Polsku, se povedlo získat Karlu IV. sňatkem se svou třetí ženou Annou Svídnickou.

Samozřejmě, ve Slezsku stále vytrvale vznikala další drobná knížectví, která se později budou snažit vyvíjet samostatnější politiku. Změnila se také postupně skladba obyvatel. Obzvláště ve městech začali převládat Němci.

Konec lucemburské vlády také znamenal silný zásah do vztahů mezi českou korunou a Slezskem. Slezané zcela odmítli Husovu myšlenku a přidrželi se katolictví, za což se jim husité odměnili válečnými nájezdy. Za vlády Jiříka z Poděbrad ovládal území Slezska, stejně jako další vedlejší korunní země, Matyáš Korvín. Slabost českého státu využil i braniborský rod Hohenzollernů. Tentokrát si vystačili s několika málo kousky, hladovější budou až výrazně později.

Dva králové a rozdílná náboženství

Mezitím se v Olomouci povedlo „samozvanému“ českému králi Matyáši Korvínovi vyjednat na „vládnoucím“ českém králi Vladislavu Jagellonském mnoho pro něj výhodných podmínek. Korvín získal mimojiné i všechny vedlejší země Koruny České a dal jasně najevo svou převahu. Nakonec tomu ale osud chtěl jinak: slabý a flegmatický „král dobře“ Vladislav Jagellonský triumfoval nad ambiciozním a mimořádně schopným Matyášem Korvínem jediným způsobem, kterým mohl. Přežil ho. Po Korvínově smrti roku 1490 byl Vladislav zvolen uherským králem a získal zpět i vládu nad vedlejšími zeměmi.

Mezi českou korunou a Slezsko pak ale opět vrazilo klín náboženství. Německy mluvící Slezané se zhlédli v Lutherových myšlenkách a nerozuměli si tak ani s katolíky, ani s kališníky. Jednota nastane snad jen se začátkem třicetileté války, kdy se Slezané spojili s velkou částí povstalců a vystoupili proti habsburské vládě. Po konci třicetileté války zůstane Slezsko jako součást českých korunních zemí Habsburkům, ale protestantismus je zde tak rozšířen, že je nutné vyhlásit náboženskou toleranci. Slezsko, bohaté díky svým textilním manufakturám, je tak z ryze pragmatických důvodů ušetřeno rekatolizace.

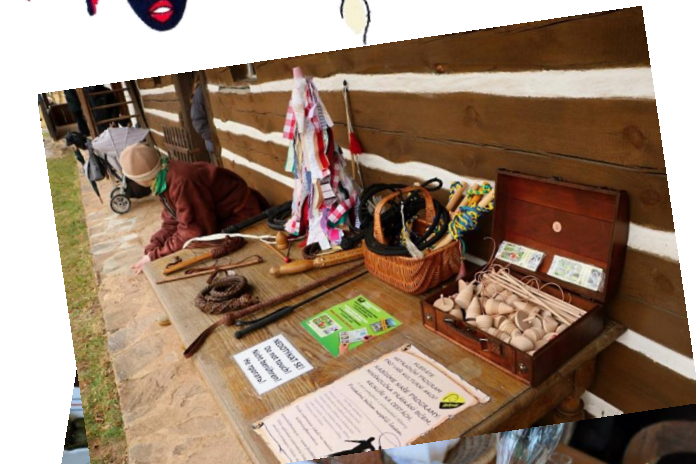
Prusko a potom Hitler

Přesto se Slezané spíš než k Praze a Vídni otočí jiným směrem. Hohenzollernské protestantské Prusko se dere k moci. Útok na Slezsko roku 1740 odstartuje první válku o rakouské dědictví, ve které se pruský král Fridrich II. rozhodne využít toho, že habsburské soustátí je oslabené válkou s Osmany. A neuzná nárok Marie Terezie na všechna dědičná území Habsburků. Začíná se tím dlouhé soupeření mezi Fridrichem II. a Marií Terezií, které porážkou Habsburků skončí až po třech ničivých válkách.

Roku 1763 je po skončení Sedmileté války podepsán mír v Hubertusburgu, kterým Prusko navždy potvrdí držení Slezska. Jen malá část Slezska, takzvané rakouské Slezsko, tak zůstane součástí českých zemí.

Na tomto území spolu žili Němci, Poláci a Češi. V podstatě nekomplikované soužití narušil v 19. století vzestup národních vášní. Dvacáté století pak dopadlo na Slezsko nesmírně těžce. Česko-polské spory vyvrcholily Sedmidenní válkou. Spor o Těšínsko byl příčinou napjatých vztahů mezi Prahou a Varšavou a definitivně byl vyřešen až roku 1918. Tohoto napětí využili i nacisté. Po připojení československé části Slezska k Říši rukovali zdejší Němci do Wehrmachtu, místní Poláci naopak na vlastní kůži pocítili německou nenávisť. Což se zase změnilo po válce.

TRADIČNÍ MASOPUST

MASOPUST

neděle 23. února 2020 | 10-16 hod.
MLS Kouřim

MUŽ MNOHA TVÁŘI NEWTON

Isaac Newton se narodil předčasně a nikdo nevěřil, že se dožije druhého dne. Otec (negratný, ale bohatý sedlák) zemřel tři měsíce před jeho narozením. Když mu byly tři roky, matka se znovu provdala, odešla za novým manželem a syna nechala u babičky. Rodičovské lásky si Isaac moc neužil.

A nebřeč pořádl

1646

Tradují se historky o jeho vynálezech a mechanických strojích, kterými na střední škole ohromoval okolí. Není však jisté, zda historky nebyly vymyšleny zpětně těmi, kteří si nedovedli představit, že by geniální fyzik mohl být v dětství docela obyčejný kluk.

Isaacu, postavíš mi taky hodiny na myši pohon?

1658

Uprostřed studia jej matka povolala zpět do rodného Woolsthorpe. Chtěla, aby převzal rodinný statek a nemarnil čas nad knížkami. Isaac se naštěstí ukázal jako extrémně neschopný sedlák (o zemědělci Newtonovi bychom se dnes asi neučili) a jeho strýc a ředitel školy nakonec matku přesvědčili, aby mu umožnila dostudovat.

Isaacu, hlídáš ovce?

Hlídám. Jasně, že hlídám

1659

Spaste svoje duše! Nebo alespoň těla

1665

Po střední škole odešel studovat do Cambridge. Matka sice neměla nouzi o peníze, syna však nepodporovala, takže se musel protloukat na vlastní pěst. Studium dokončil roku 1665 těsně předtím, než do Anglie dorazila černá smrt. Lidé ve strachu před morem utíkali z měst a univerzita byla téměř na dva roky uzavřena.

Tak dost! Kolikrát vám mám opakovat, že zásah jablkem je prachsporný výmysl senzacechtivého bulváru?

1666

Newton se uchýlil na rodinný statek, kde během osmnácti měsíců položil základy všech svých velkých objevů. Věnoval se matematice, optice i zákonitostem pohybu. Známa je historka o jablku, které mu spadlo na hlavu a přivedlo ho na myšlenku gravitace - síly působící na jablko stejně jako na Měsíc obíhající kolem Země. Ve skutečnosti se inspirace obešla bez boule - padající jablko pozoroval z okna svého domu. A rozhodně se mu nerozbrěsklo najednou. Teorie gravitace v něm zrála řadu dalších let.

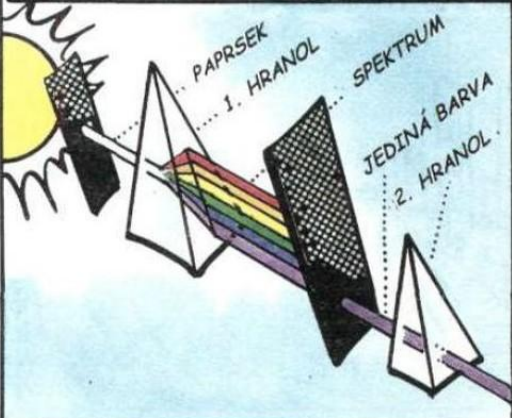

Po návratu do Cambridge začal na univerzitě učit, v pouhých sedmadvaceti letech získal titul profesora matematiky. Velký úspěch mezi kolegy sklidil svým vynálezem zcela nového typu dalekohledu. Místo čoček použil v objektivu zrcadlo, aby se vyhnul optickým vadám.

Slušná práce, kolego! Obraz je vskutku dokonalý. 1671

Slavným experimentem se skleněným hranolem Newton prokázal, že bílé (sluneční) světlo je složeno z několika barev. Hranol tyto barvy od sebe pouze odděluje, neobarvuje nějakým zázračným způsobem "bezbarvé" světlo, jak se do té doby soudilo. Jednotlivé oddělené barvy už dále rozložit nelze, tvoří základní složky slunečního světla.

Velké mysterium přírody! Ještě několik kapek tinktury, aby merkuryáš dozrál, a transmutace ve zlato se snad podaří.

Newtonovy teorie o světle a barvách kolegy nadchly o poznání méně než jeho dalekohled. Hádal se, urážel se, v roce 1678 dokonce na několik let přerušil styky s ostatními vědci a oddal se alchymii a náboženským úvahám. Věnoval jim mnohem více času než matematice a fyzice, které ho proslavily. 1678

Newton se věnoval výkladu bible i proroctvím příchodu Kristova království, které má podle něj nastat v roce 2060. Některými názory si koledoval o obvinění z kacířství, i proto se jimi na veřejnosti moc nechlubil. Byl však hluboce věřící. "Gravitace vysvětluje pohyb planet, ale nemůže vysvětlit, kdo planety do pohybu uvedl," nechal se slyšet.

Hmm, Kristus se vrátí v roce 2060. Toho se asi nedožiju.

Co jsem to jenom chtěl? Kolik je hodin? A kde to vlastně jsem?

Tenhle muž napsal knihu, které nerozumí ani on sám, natož někdo jiný.

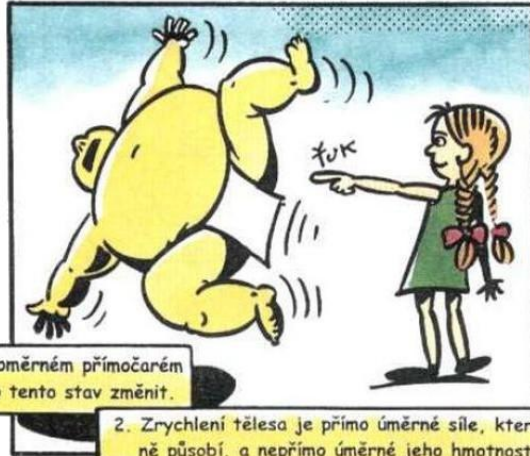
Newton byl typický příklad podivinského profesora. Občas vyrazil ze svého bytu a okamžitě zapomněl, kam měl namířeno, takže se zase vrátil. Přednášel, i když nedorazil jediný student. Pro práci zapomínal jíst, často usnul, aniž se převlékl. Neměl téměř žádné přátele, nikdy se neoženil. Žil životem nerudného samotáře.

Roku 1687 Newton vydal svou nejslavnější knihu, známou pod zjednodušeným názvem Principy. Definoval v ní klasickou mechaniku, kterou výrazněji upravil až počátkem 20. století Albert Einstein. Popsal své tři pohybové zákony, platné pro padající jablko i pro planety, a teorii gravitace. Nebylo to lehké čtení, ale student z obrázku, jehož výrok se dochoval do dnešních časů, to přece jenom trochu přehnal.

Newtonovy zákony

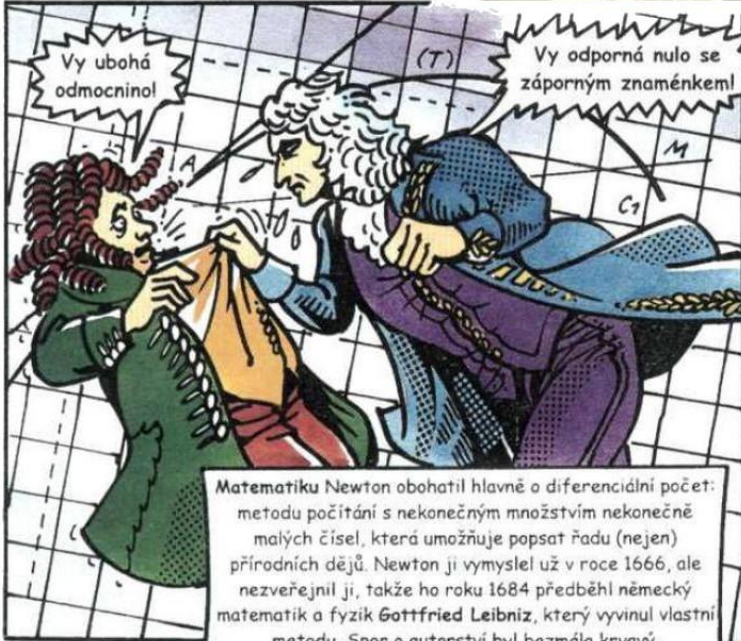
1. Těleso setrvává v klidu nebo v rovnoměrném přímočarém pohybu, pokud není vnější silou nuceno tento stav změnit.

2. Zrychlení tělesa je přímo úměrné síle, která na ně působí, a nepřímo úměrné jeho hmotnosti.

3. Dvě tělesa na sebe navzájem působí stejně velkými silami opačného směru.

Vy ubohá odmocnino!

Vy odporná nulo se záporným znaménkem!

Matematiku Newton obohatil hlavně o diferenciální počet: metodu počítání s nekonečným množstvím nekonečně malých čísel, která umožňuje popsat řadu (nejen) přírodních dějů. Newton ji vymyslel už v roce 1666, ale nezveřejnil ji, takže ho roku 1684 předběhl německý matematik a fyzik Gottfried Leibniz, který vyvinul vlastní metodu. Spor o autorství byl bezmála krvavý.

Newton byl v letech 1689-1690 jedním ze dvou poslanců, které univerzita v Cambridge jmenovala do londýnského parlamentu. Dochoval se však pouze jediný Newtonův příspěvek k parlamentní diskusi. Od velkého matematika byste asi čekali něco duchaplnějšího než stížnost na průvan.

Prosím předsedajícího, aby dal zavřít okna v zasedacím sále. Táhne mi pod paruku

1689-1690

Zase falešná, Kat se dneska rozhodně nudit nebude

1696

Kous

Roku 1696 se Newton stal správcem královské mincovny. Vyhlásil válku padělatelům, několik z nich jeho přičiněním skončilo na popravišti. Postupně zcela zanechal veškeré práce v Cambridge, roku 1705 jej královna Anna povýšila do šlechtického stavu.

Něco se vám snad na mně nezdá, milý příteli?

A-a-ale v-v-vůbec ne-el Jste m-m-moc f-fajn

Roku 1703 byl Newton zvolen předsedou Královské společnosti - prestižní anglické vědecké instituce. Funkci zastával s razancí absolutistického panovníka a byl v ní každoročně až do své smrti v roce 1727 potvrzován. Prý i proto, že se mnozí členové báli proti němu zvednout hlas.

Newton prožil ne právě šťastný život plný sporů, samoty, nepřátelství a nedůvěry. Naše znalosti o světě však obohatil jako málokdo. Básník Alexander Pope (1688-1744) Newtonův význam vyjádřil parodickým dvojverším, z něhož nicméně čteme až nábožnou úctu.

Rád přírody byl temnou nocí obestřen. Bůh řekl: Budiz Newton! A jasný září den.

Konec

Internetový časopis KELTOVINY vydává spolek KELTOVINY, z.s.; České Budějovice.

Redakční rada a dopisovatelé:

Martin Štulla (šéfredaktor), Pavla Štullová, Věra Melicharová, Vítek Procházka, Gabča Monte, Jurgen Lednický, Veronika Šmídová, Dagmar Wilčková, Katka Gottwaldová, Lenka Makrlíková, Kristýna Strnadová, Jiří Šulc, Lucie Lamačová, Renáta Waldmann, Lucie Volková, Jana Koláčková, Monte Alamo, ...

Použité fotografie a ostatní obrazový materiál:

*Titulní strana: Tomáš Josef; poslední strana: Tomáš Josef
Ostatní fotografie jsou přímo se jménem autora v textu*

Uzávěrka dalšího čísla 15. dubna, vydání 27. dubna.